

Vapaa Katto ry ja nuorisoasiainkeskus yhteistyössä sosiaalikeskus Satamassa

– selvitys sosiaalikeskus Sataman vaiheista vuosina 2008 -2011

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 22.8.2011

Nuorisoasiainkeskus

Korkeakouluharjoittelija Alexandra Peth

1 Sisältö

2	JOHDANTO	2
3	KÄSITTEITÄ	4
3.1	TALONVALTAUS	4
3.2	AUTONOMINEN SOSIAALIKESKUS	4
3.3	NUORTEN TOISEUS	5
3.4	SUORA KANSALAISTOIMINTA	6
4	TAUSTAT JA HISTORIA	7
4.1	2000-LUVUN TALONVALTAUKSIEN LYHYT HISTORIA	7
4.2	SOSIAALIKESKUS SATAMAN PROSESSI JA ROMANIEEN SAAPUMINEN	8
4.3	TALOAKTIVISTIT JA ROMANIT SEKÄ ASIAA HOITANEET TYÖRYHMÄT	9
4.4	VUOKRASOPIMUKSEN IRTISANOMINEN	11
5	KEHYSANALYYSI	13
5.1	SOSIAALINEN KONSTRUKTIONISMI	13
6	HAASTATTELUAINESTON KUVAUS	15
7	SOSIAALIKESKUS SATAMAN PROSESSIN ERI OSAPUOLTEN KÄYTTÄMÄT KEHYKSET	16
7.1	NUORISO KÄSITTEEN ONGELMALLISUUS	16
7.2	TALONVALTAAJAT JA VAPAAN TILAN TARVE SEKÄ KRITIIKKI	17
7.3	YHTEISTYÖ JA DIALOGI	18
7.4	NUORISOASIAINKESKUKSEN ROOLI VÄLITTÄJÄNÄ	20
8	NUORISOASIAINKESKUKSEN HENKILÖKUNNALLE TEHDYN KYSELYN TULOKSET JA ANALYYSI	22
8.1	TIETOISUUS SOSIAALIKESKUS SATAMAN PROSESSISTA	22
8.2	SUHTAUTUMINEN KANSALISAKTIVISMIIN	23
8.3	NUORISOASIAINKESKUKSEN TOIMENKUVA	24
8.4	NUORISOASIAINKESKUKSEN RESURSSOINTI JA MAINE	26
9	PÄÄTELMÄT	29
9.1	JATKOTUTKIMUSAIHEITA	32
10	LÄHTEET	33
11	LIITTEET	36

2 Johdanto

Romanien osittainen siirtyminen omista kotimaistaan toisiin maihin ja etenkin kiertolaisuus Euroopan sisällä on luonut koko EU:n laajuisen ongelman. Tämän vaikean ongelman ovat synnyttäneet romanien lähtömaiden huono infrastruktuuri ja huonot työmahdollisuudet. Romanien ihmisoikeudet heidän omista kotimaissaan eivät toteudu, eivätkä romanit useinkaan ole toivottuja muihin EU-maihin mm. vieraan elämäntyyliinsä takia. Erilaiset EU:n organisaatiot ovat pyrkineet kartoittamaan romanien tilannetta. Muun muassa Euroopan neuvosto asetti työryhmän selvittämään romanien ongelmia ja kohtelua sekä etsimään ratkaisuja tilanteeseen. Työryhmän raportti ilmestyi keväällä 2011. Linjaukset ovat toistaiseksi yleisiä ja tuoreita, mistä johtuen niitä ei ole yleisesti toteutettu EU:n jäsenmaissa. Kukin maa on yrittänyt toistaiseksi hoitaa romanien kiertolaisongelmaa parhaaksi näkemällään tavalla. Kaupunkitasolla kysymys on aiheuttanut eripuraa myös Helsingissä. Suhtautuminen romaneihin ja heidän elämäntapaansa on hyvin ristiriitaista, ja eri ryhmät ovat ajautuneet voimakkaaseen vastakkainasettelutilanteeseen. Helsingissä törmäyskurssilla ovat olleet etenkin sosiaalikeskus Sataman aktivistit sekä kaupungin johto. Tässä vastakkainasettelussa dialogin ylläpitäjäksi näiden kahden tahon välille on päätyntä nuorisosiainkeskus. Stranius ja Salasuo kirjoittavat tutkimuksessaan (2008, 10) Helsingin nuorisotoimen olleen nuoria ymmärtävä tekijä, joka on kuunnellut nuorten mielipiteitä ja halunnut kanavoida nuorten aktivismin positiiviseen toimintaan täsmällisellä otteella. Sosiaalikeskus Sataman prosessin välittäjän rooli on ollut nuorisotoimelle erittäin haastava mm. sen tilanteen vuoksi, että sosiaalikeskuksen piha-alueelle on asettunut asumaan romaneja.

Nuorisosiainkeskuksen rooli sosiaalikeskus Sataman vuokranantajana on ollut monivaiheinen, eivätkä mielipiteet vuokrasuhteen hoitamisesta ole olleet nuorisosiainkeskuksen sisällä eheät. Prosessin kulun kartoittaminen ja mielipiteiden kirjaaminen ei ole ollut yhtenäistä, mikä on lisännyt tarvetta kootulle selvitykselle. Tässä selvityksessä perehdytään nuorisosiainkeskuksen vaiheisiin sosiaalikeskus Sataman vuokranantajana ja tukijana sekä analysoidaan prosessin eri osapuolten mielipiteitä ja argumentteja Goffmanin kehysanalyysin avulla (Goffman, 1974). Tarkoituksena on selvittää prosessin muotoja ja ongelmakohtia.

Selvitys koostuu neljästä osasta. Ensimmäinen osa avaa selvityksessä käytettäviä käsitteitä, toinen kartoittaa prosessin vaiheita. Kolmannessa osassa sosiaalikeskus Sataman prosessia analysoidaan teemoittain mukana olleiden toimijoiden haastattelujen pohjalta. Neljännessä vaiheessa käydään läpi nuorisosiainkeskuksen henkilökunnan mielipiteet.

Selvityksen kolmanteen osaan haastateltiin eri toimijoita. Osapuolet selvityksessä ovat nuorisosiainkeskus, sosiaalivirasto, sosiaalikeskus Sataman edustajat sekä nuorisolautakunta. Haastatteluiden avaamiseen käytetään kehysteoriaa.

Haastatteluja tehtiin yhteensä kuusi ja ne kestivät puolesta tunnista puoleentoista tuntiin. Kaikki pyytämäni toimijat yhtä lukuun ottamatta suostuivat haastateltaviksi. Haastattelut olivat puolistrukturoituja

teemahaastatteluja. Käytin niissä apuna teemarunkoa vastausten vertailukelpoisuutta parantaakseni. Teemoina toimivat ensin eriaikaiset tapahtumat, mutta työn edetessä teemoiksi valikoituivat

- Nuorisoasiainkeskuksen rooli dialogin ylläpitäjänä
- Nuoriso-käsitteen ongelmallisuus
- Talonvaltaus ja kansalaisaktivismi
- Kehyksissä käyty dialogi

Selvityksessä on kartoitettu myös nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden mielipiteet. Koko henkilökunnalle lähetettiin strukturoitu kyselylomake. Lomake oli rakennettu väittämistä, jotka käsittelivät sosiaalikeskus Sataman aktivisteihin, talonvaltaajiin ja romanikysymykseen liittyviä mielipiteitä ja mielikuvia. Lomakkeessa oli myös avoin kohta, johon henkilökunta sai vapaasti kirjoittaa mielipiteensä.

3 Käsitteitä

3.1 Talonvaltaus

Talonvaltauksella tarkoitetaan tyhjänä olevan kiinteistön haltuunottamista uusiokäyttöön ilman omistajan lupaa. Liikkeen alkujuuret ovat sodanjälkeisessä Iso-Britanniassa, missä pommituksissa asuntoja menettäneet ja rintamalta palaavat sotilaat tarvitsivat asuntoja. Liikkeen vaatimuksena oli saada asuntoja, joissa kukin saa vapaasti päättää miten asuu ja elää. Sittemmin talonvaltaus on levinnyt Eurooppaan. Esimerkiksi Hollannissa, Ranskassa, Espanjassa ja Italiassa on vahvat talonvaltausperinteet. Hollannissa talonvaltaus oli laillista vuoteen 2010 asti. (Sosiaalikeskus Satama 2007, Wikipedia 2010)

Talonvaltausta esiintyy hyvin monessa muodossa. Esimerkkejä ovat poliittinen valtaaminen, bilevaltaus, turistivaltaus, asuntovaltaus sekä köyhyydestä johtuva valtaaminen. Nämä ovat kuitenkin vain esimerkkejä monimuotoisesta talonvaltauskulttuurista. Esimerkiksi sosiaalikeskus Satamaa edeltävä 2000-luvun talonvaltauksien aalto voidaan lukea poliittiseksi, koska talonvaltauksilla haluttiin julkisuutta ja niihin liittyi yhteiskunnallisia vaatimuksia. Talonvaltauksia teki sekä opiskelijoiden asuntopoliittinen liike että autonomista sosiaalikeskusta vaativa kollektiivi, joka arvosteli kaupallistunutta kulttuuria sekä kontrolloivaa hallintoa. (Pruijt 2004, Stranius, Salasuo 2008)

Suomessa talonvaltaus on kiellettyä rikoslain hallinnanloukkausta käsittelevän pykälän mukaan (Rikoslaki 769/1990). Vasta kiinteistön omistajan vaatimus valtaajien poistumisesta mahdollistaa poliisin toiminnan kiinteistön tyhjentämiseksi, mikä osaltaan mahdollistaa valtauksia (Särkelä 2009, 32).

Talonvaltaukseseen liittyy monipuolinen ideologinen kehys. Leo Stranius ja Mikko Salasuo (2008) näkevät squat-ilmiön¹ hyvin monipuolisena. Se ei suinkaan heijasta pelkästään nuorisokulttuuria vaan myös kaupunkikulttuuria ja nuoriso- sekä kaupunkipolitiikkaa. Sitä kannattaa tarkastella suhteessa vuonna 2006 säädettyyn nuorisolakiin, joka asettaa hallinnolle operatiivisia suosituksia. Nuorisolaki painottaa nuorten aktiivista kansalaisuutta, mistä voisi päätellä, että kansalaisaktivismi on nuorisolain hengen mukaista. Nuorisolaissa todetaan mm. että ”lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista.”

3.2 Autonominen sosiaalikeskus

Jenny Pickerill ja Paul Chatterton (2010, 475–490) ovat selvittäneet autonomisen tilan merkitystä. Heidän mukaansa autonomisen sosiaalikeskusten idea on peräisin 1970-luvun Italiasta. Ajatus levisi nopeasti ympäri Eurooppaa. Sosiaalikeskuksissa autonomia tarkoittaa, että toimijat itse saavat päättää talon toiminnasta. Sosiaalikeskus Satamassa talon asioista päättää talokokous, jossa jokainen saa äänensä kuuluviin.

¹ Squat tarkoittaa ilman omistajan lupaa vallattua taloa tai yhdellä tontilla sijaitsevia taloja. Squattaus on talonvaltausta, joka on monissa Euroopan maissa laitonta (Pieni sivistyssanakirja).

Sosiaalikeskus Sataman tarkoituksena on tarjota ihmisille markkinavoimilta suojattu tila, joka vastustaa kaupunkitilan yksityistämistä sekä kansalaisten vapauden kontrollointia. Taloaktivistit kokevat, että markkinavoimien kaupungissa saaman suuren jalansijan vuoksi kansalaisten vapaus on kontrolloitua ja että vain tietynlainen, kaupungin hyväksymä kansalaistoiminta on sallittua eikä vaihtoehtoisuudelle ole tällä hetkellä tarpeeksi tilaa. (Sosiaalikeskus Satama 2009).

3.3 Nuorten toiseus

Nuori-käsitteen määrittelemisen ei ole aivan yksinkertaista. Yleisesti nuori-käsitteen vastakohtaksi ymmärretään aikuisuus (Ketokivi 2002, 38). Nuorisolaki määrittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat henkilöt (Nuorisolaki 72/2006, § 2), ja lastensuojelulaissa lapsia ovat alle 18-vuotiaat ja nuoria 18–20-vuotiaat (Lastensuojelulaki 2007/417, § 6). Työvoimahallinnossa nuoria ovat puolestaan 17–25-vuotiaat, mutta rikoksesta ollaan vastuussa 15-vuotiaasta alkaen. Nuorisosiainkeskuksen kohderyhmäksi mainitaan kotisivujen esittelyssä 10–18-vuotiaat nuoret. Toisaalta Keskitettyjen palvelujen osastolla toiminnassa ja työmuodoissa on mukana pääasiassa 15–25-vuotiaita nuoria. Rajaveto iän mukaan ei siten ole eksakti, eikä sillä pyritä rajaamaan ketään nuoria ulkopuolelle. Luvuista näkee kuitenkin vahvan ristiriidan siinä, miten eri tahot määrittelevät nuoren. Huomioon otettavaa on, että nuoret ovat 18 vuotta täytettyään täysivaltaisia kansalaisia mutta laki määrittelee heidät nuoriksi aina melkein kolmekymmenvuotiaiksi asti.

Taru Pääkkösen (2010) mukaan nuoria toiseuttaa yhteiskunnassa ikä, suhde työhön ja työmarkkinoihin sekä selvä ero aikuisiin. Aikuisten ja nuorten erotteleminen on sosiaalikeskus Sataman tapauksessa hankalaa, koska kaikki eivät ole alle 29-vuotiaita. Siksi tässä tutkimuksessa on pyritty välttämään nuoriso-sanankäyttöä. Pääkkönen toteaa tutkimuksessaan sanan 'nuori' olevan arvolatautunut. Myös sosiaalikeskus Sataman nuoret aktivistit kokivat nuoruuden syövänsä heidän uskottavuuttaan yhteiskunnallisten asioiden ajamisessa. Näin toiseus on ongelmana heidän harjoittamassaan politiikassa ja vaihtoehtoisen elämäntavan esille tuomisessa.

Talonvaltaus on nuorten aktivistien itsensä harjoittamaa nuorisopolitiikkaa. Osa haastatelluista aktivisteista koki kaupunginjohtajien aliarvioivan ja vähättelevän heitä. Sosiaalikeskus Sataman kaltaiset vaihtoehtoisen elämäntavan edustajat aiheuttavat usein epäluuloja. He kokevat elävänsä yhteiskunnan rajoilla, osittain myös omasta halustaan; toisaalta he uskoivat olevansa paremmassa asemassa kuin romanit. Sosiaalikeskus Sataman tapauksessa nuoret kokevat, että he ovat yhteiskunnan ja romanien välissä ja yrittävät siten pitää romanit yhteiskunnan sisäpuolella ja estää heitä joutumasta eksklusioon² (Haastateltu 1).

² Ulosjoutumista tai syrjäytymistä yhteisöstä (Nurmi, Rekiaro, Rekiaro 2009)

3.4 Suora kansalaistoiminta

Kansalaistoiminta on yleensä jonkin uuden aloittamista (Arendt 1958, 178). Yleensä kansalaistoimintaan ja kansalaisaktivismiin innoittavat arkipäivässä koetut ongelmat. Myös yhteiskunnan ongelmat ja vajeet saavat ryhmiä yhtenäistymään ja organisoitumaan. Kansalaistoiminnalle keskeistä on oma-aloitteisuus ja itseorganisoitumiskyky. Parhaimmillaan kansalaisaktivismi kumoaa vakiintuneita raja-aitoja ja vie politiikkaa myös perinteisten instituutioiden ulkopuolelle (Lappalainen 2008).

Suoralla kansalaistoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, joka pyrkii palauttamaan vallan kansalaisille. Toiminnassa pyritään välttämään välikäsiä ja vaikuttamaan suoraan. Suoran toiminnan kannattajat uskovat auktoriteettien tunnustamisen estävän oman toiminnan. Heidän mielestään toiminnalla pitää olla sisäinen motivaatio eikä pelkästään ulkoinen pakote. (Sparrow 2001, 167–168, Särkelä 2010, 13)

4 Taustat ja historia

4.1 2000-luvun talonvaltauksien lyhyt historia

Vanhempaa, ennen 2000-lukua tapahtunutta talonvaltaushistoriaa on tutkittu enemmän. Esimerkiksi Lepakon ja Oranssit vaiheet on dokumentoitu useampaan otteeseen (ks. esim. Eronen 1991, Rantanen 2000; 2002). 2000-luvun kolmanneksi talonvaltausaalloksi nimitettyä talonvaltauksien sarjaa on tutkittu hyvin rajallisesti (ks. Stranius & Salasuo, 2008). Etenkään talonvaltauksen kytköksiä romanikysymykseen ei ole juurikaan tutkittu. Tässä tutkimuksessa pääpaino ei ole talonvaltausliikkeessä vaan sosiaalikeskus Sataman aktivistien ja kaupungin välisessä vaikeassa tilanteessa, jossa nuorisosiainkeskus on toiminut välittäjänä. On kuitenkin kokonaisuuden ymmärtämiseksi syytä selvittää, miten ja millä periaatteilla talonvaltausliikkeet ja niissä mukana olevat aktivistit toimivat.

2000-luvun talonvaltausliikkeessä on ollut kaksi selkeää toimijaa: Opiskelijaliike sekä Vapaa Katto ry. Vapaa Katto ry on löyhästi muotoutunut järjestö, joka perustettiin alun perin käytännön pakosta; talonvaltaajat kun eivät voineet tehdä vuokrasopimuksia ilman virallista statusta. Sekä Opiskelijaliike että Vapaa katto ry ovat pyrkineet valtaamisella vaikuttamaan yhteiskuntaan suoralla kansalaistoiminnalla (Sosiaalikeskus Satama, 2010).

Viimeisin talonvaltausaalto otti alun perin mallia Italian sosiaalikeskuksista. Aalto lähti liikkeelle 2000-luvun alussa. Pyrkimyksenä oli Italian tapaan saada kaupunkiin markkinavoimilta suojassa oleva tila, joka saisi toimia autonomisesti. Valtaajille kävi kuitenkin nopeasti selväksi, että Italian valtausten suora kopiointi Suomeen oli mahdotonta. Täällä kyse oli liian marginaalitasoisesta liikkeestä. Italiassa tuhansien ihmisten häätäminen suurista teollisuushalleista oli mahdotonta, Suomessa taas valtaajat saivat häädön toisen perään (Haastattelu 2).

Talonvaltausaallon ensimmäinen vaihe oli vappuna 2001. Silloin vallattiin osa Kulosaassa sijaitsevasta Irakin suurlähetystöstä. Tätä seurasi syyskuussa Lapinlahden sairaala-alueen tyhjän kerrostalon valtaus. Vuonna 2002 vallattiin tilat Kivihaasta ja Herttoniemen metroaseman lähetyvillä sijaitseva puutalo. Herttoniemen valtauksen yhteydessä perustettiin virallinen Vapaa Katto ry, joka hoiti vallattuja taloja koskevat neuvottelut. Virallisesta organisaatiosta huolimatta kaikki päätökset teki epävirallinen talonvaltauskollektiivi virallisen järjestön nimellisen roolin varjossa. Järjestö olisi mitä luultavimmin jäänyt perustetamatta, jos viranomaiset eivät olisi sitä vaatineet (Haastattelu 2). Herttoniemen valtaus oli nimeltään Siperia. Siperian tiloissa alkoi toimia myös No Border -verkosto, joka tuki vapaata liikkuvuutta (Särkelä 2009). Kaikki nämä valtaukset olivat lyhytaikaisia, jokainen eri syistä. Useimmiten valtausten lyhytaikaisuuteen oli kuitenkin syynä rakennuksen omistajan haluttomuus neuvotella valtaajien kanssa. (ks. Särkelä 2009).

Sosiaalikeskus Siperian toiminnan aikana nuoret ottivat yhteyttä nuorisoasiainkeskukseen tilakeskuksen kanssa koettujen yhteistyövaikeuksien takia. Nuorisoasiainkeskuksen ja talonvaltaajien yhteistyö alkoi, kun nuorisoasiainkeskuksesta tuli Vapaa katto ry:n vuokranantaja.

Vuonna 2003 Vapaa Katto ry:n aktivistit valtasivat Taka-Töölöstä entisen automuseon rakennuksen. Kaupunki ei luovuttanut tiloja vaan vuokrasi ne Image-kustannukselle. Saman vuoden elokuussa Herttoniemestä vallattiin suljetun nuorisotalon tilat. Kaupunki alkoi kuitenkin neuvotella tiloista Oranssi ry:n kanssa, vaikka järjestöllä ei ollut mitään tekemistä valtauksen kanssa (Tresquat, 2011).

Vuosina 2004 ja 2005 tehtiin yhteensä kolme valtausta. Ensimmäinen oli Käpylän entisen taidetalon Cäpsän valtaus. Sitä seurasi Kaisaniemen Omegan valtaus Vuorikadulla sekä Katajanokan purku-uhan alla olevan Merikadettikoulun tilojen valtaus. Molemmat valtauksset jäivät hyvin lyhytaikaisiksi.

Vuoden 2007 valtauksset eivät nekään kestäneet pitkään. Valtauksia tehtiin Katajanokalla, Punavuorella sekä Vallilassa. Katajanokan valtaus sai lähiympäristön tuen, mutta muut valtauksset saivat yleisen mielipiteen vastaansa. Aallonharja ennen tilanteen rauhoittumista ja sosiaalikeskus Sataman vuokrasopimusta osui vuoteen 2008. Silloin vallattiin tiloja Hermannista, Haagasta ja lopulta Rajasaaresta. Rajasaaren vallatusta talosta, Rajatilasta, aktivistit tekivät nuorisoasiainkeskuksen kanssa vuokrasopimuksen. Rajasaaren valtauksen yhteydessä Vapaa Katto -verkoston aktivistit toivat kodittomia romaneja asumaan Rajatila-nimiseen sosiaalikeskukseen (Sosiaalikeskus Satama 2010). Tilakeskus purki tilan sopimuksen nuorisoasiainkeskuksen kanssa Rajatilan huonokuntoisuuden takia. Nuorisoasiainkeskus sai kuitenkin neuvoteltua nuorille tilat Kalasatamasta, jonne perustettiin autonominen sosiaalikeskus Satama (Tresquat, 2011).

4.2 Sosiaalikeskus Sataman prosessi ja romanien saapuminen

Ensimmäiset romanit saapuivat Suomeen vuonna 2008. Pari kuukautta saapumisensa jälkeen he joutuivat kosketuksiin sosiaalikeskus Sataman aktivistien kanssa ja muuttivat aktivistien valtaamaan tilaan Rajasaareen. Tapahtuman kulminoituivat, kun paikalla tapahtui seksuaalinen hyväksikäyttö, jossa viisi romanialaistaustaista miestä käytti hyväkseen alaikäistä aktivistia (hs.fi, 2008). Sen jälkeen yhteistyö romanien kanssa katkesi joksikin aikaa mutta alkoi uudestaan sosiaalikeskus Sataman vuokraamisen jälkeen (Sosiaalikeskus Satama, 2011).

Nuorisolautakunta päätti 2.10.2008 vuokrata talonvaltaajille tilan osoitteessa Kyläsaarentie 11. Vuokrasopimus astui lopullisesti voimaan 12.1.2009. Talon purkupäivämääräksi oli asiakirjoissa arvioitu 12.1.2012. Ensimmäiset romanit majoituivat sosiaalikeskus Sataman piha-alueelle kesällä 2009. Romanien määrä pihalla kasvoi pikkuhiljaa ja vuoteen 2010 mennessä siellä oleskeli 30–60 romania. Piha-alueella asui sekä aikuisia että lapsia (Kyläsaarentie 11:n katselmus, 2010). Eri virastot tarttuivat nopeasti pihalle muodostuneisiin ongelmiin, mm paloturvallisuuteen ja ympäristöongelmaan. Näistä kuitenkin syntyi aktivistien kanssa erimielisyyksiä. Tässä tapauksessa virastojen välinen yhteistyö oli vaikeaa ja tilanteessa vallitsi syytelyilmapiiri (Haastattelu 6). Paloturvallisuusongelmaa ja ympäristöongelmaa yritettiin ratkoa yhdessä paloturvallisuuslaitoksen sekä ympäristöviraston kanssa

kuitenkaan pääsemättä sopuun toimintamuodoista aktivistien kanssa (Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja, 2011). Tilakeskuksella ja ympäristövirastolla oli keskenään erimielisyyksiä siitä, kenelle ympäristöongelman hoitaminen lopulta kuuluu. Lopulta roskiksia hankki nuorisoasiainkeskus yhteistyössä aktivistien kanssa (Sosiaalikeskus Sataman tiedote, 2008).

4.3 Taloaktivistit ja romanit sekä asiaa hoitaneet työryhmät

Ensimmäinen romanityötä tekemään asetettu työryhmä oli Helsingin Diakonissalaitoksen romanityöryhmä Rom Po Drom, Romanit Tiellä. Työryhmän asetti Helsingin kaupungin sosiaalivirasto ja rahoitti Helsingin kaupunki. Projektin työntekijät olivat jossain määrin yhteydessä myös sosiaalikeskus Sataman aktivisteihin ja tekivät jatkuvasti yhteistyötä nuorisoasiainkeskuksen kanssa. Yhteistyö Sataman aktivistien kanssa kärsi myöhemmin erimielisyyksistä ja väheni (Haastattelu 2). Diakonissalaitoksen työryhmän aloittamisesta päätettiin huhtikuussa 2008. Päätöksellä haluttiin saada kolmannen sektorin toimija selvittämään romanikysymystä. Selvityksen alkuvaiheessa Helsingin kaupunki määritteli toivomukseen päämääräksi tietojen keruun, kerjäämiseen liittyvien haittojen minimoinnin ja romanien kotimaiden tukemisen. Hankkeen toisessa vaiheessa kaupunki halusi korostaa, että ”Itä-Euroopasta saapuvien ihmisten ei tule saada erityiskohtelua muihin turisteiksi luokiteltuihin ihmisiin verrattuna.” Kuitenkin painotettiin, että ihmisoikeusnäkökulma tulee ottaa huomioon. (Helsingin Diakonissalaitos, 2010)

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston romanityöryhmästä päätti kaupunginjohtaja 14.4.2010. Työryhmään kutsuttiin jäsenet seitsemästä eri virastosta sekä yksi edustaja Diakonissalaitokselta. Mielenkiintoista työryhmän kokoamisessa on, että kaupunginjohtaja Jussi Pajunen siirsi romanikysymyksen itselleen, pois sosiaaliviraston johtaja Paavo Voutilaiselta, ja nimesi työryhmän johtajaksi johtava asiantuntija Jarmo Rähän (Haastattelu 6). Sosiaaliviraston työryhmässä oli myös yksi nuorisoasiainkeskuksen edustaja. Nuorisoasiainkeskus on tiedottanut säännöllisesti kaupungin romanityöryhmän johtajalle Jarmo Rähälle sosiaalikeskus Sataman tapahtumista ja painottanut aktivistien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä (Työryhmän raportti 2011, Nuorisoasiainkeskus 2011).

Helsingin kaupungin romanityöryhmän alkutaipaleella Diakonissalaitoksen edustaja oli nuorisoasiainkeskuksen kanssa samaa mieltä siitä, että romanit tarvitsevat matalan kynnyksen leiriytymispaikan. Myöhemmässä vaiheessa Diakonissalaitoksen mielipide kuitenkin vaihtui leiripaikan perustamiselle kielteiseksi. Nuorisoasiainkeskus oli työryhmästä ainoa, joka kannatti romanien auttamista heille osoitettavalla leiriytymispaikalla. Työryhmän muut jäsenet kokivat leiriytymispaikan johtavan slummiutumiseen. (Työryhmän raportti 2011)

Helsingin diakonissalaitoksen Rom po drom -työryhmän loppuraportti valmistui 14.6.2010. Siinä lueteltiin eri näkökulmia tulevaisuuden toimintatapoihin. Sosiaalikeskus Sataman kannalta merkittävää oli, että raportissa todettiin leirien purkamisen olevan kestävä ratkaisu, ellei vaihtoehtoista ratkaisua voida osoittaa. Sosiaalikeskus Sataman tyyppiset leirit todettiin vaarallisiksi ja epähygieenisiksi, mistä myös Sataman aktivistit olivat samaa mieltä. Raportissa todettiin myös, että palvelujen lisääminen saattaisi

johtaa kerjäläisilmiön laajenemiseen mutta että sivistysvaltiossa ei saisi olla mahdollista synnyttää, sairastaa tai kuolla kadulla. Raportissa todettiin, että romanien auttaminen on kestäväää vain, jos heitä autetaan lähtömaissa, mutta että tämä ei tarkoita, ettei heitä pitäisi auttaa myös Suomessa (Rom po drom -raportti 2010).

17.6.2010 Helsingin kaupungin kerjäläiskysymystä käsittelevä työryhmä päätti kokouksessaan vaatia nuorisoasiainkeskusta antamaan sosiaalikeskuksen yhteydessä toimivalle Vapaa Katto ry:lle varoituksen sosiaalikeskus Sataman piha-alueen sotkuisuudesta. Määräaika varoituksessa määriteltyjen asioiden korjaamiseen annettiin 2.8. asti. Syyskuussa pidetyssä nuorisolautakunnan kokouksessa Sataman vuokrasopimusta päätettiin kuitenkin jatkaa esittelijän esityksestä poiketen. Lautakunta halusi kuitenkin muistuttaa sosiaalikeskusta alkoholilainsäädännön noudattamisesta. Nuorisolautakunta totesi lopuksi, että romanien vaihtoehtoisen leirytympäispaikan etsiminen kuuluu kaupunginhallitukselle eikä nuorisoasiainkeskukselle. (Nuorisoasiainkeskus asiakirja, 2011)

Vapaa Katto ry:n kanta piha-alueella sijaitsevaan romanileiriin oli, että se ei halunnut virka-apua romanien häätämiseksi eettisistä syistä. Vapaa katto suostuisi romanien häätöön vasta, kun näille olisi löydetty korvaava leirytympäispaikka. Kuitenkin myös Vapaan Katon mielipide oli, että piha-alueella asuminen ei ole pysyvä ratkaisu. Aktivistit tulkitsivat vuokrasopimuksen kohdan ”tilaa ei saa käyttää asumistarkoitukseen” siten, että kohdassa ei käsitelty piha-aluetta vaan pelkästään itse rakennusta. Ristiriidat piha-alueen siisteydestä johtuivat enimmäkseen näkemyseroista. Aktivistit olivat sitä mieltä, että he pyrkivät parhaansa mukaan pitämään pihan siistinä. He olivat aikaisemmin saaneet uhkasakon epäsiisteydestä ja heidän koettiin olevan välinpitämättömiä. Siksi roska-astioiden määrää oli lisätty ja ne tyhjennettiin kaksi kertaa viikossa. Aktivistit myös huomauttivat, että jos pienellä alueella asuu useita perheitä alkeellisissa oloissa, epäsiisteys on väistämätöntä. Ympäristökeskuksen huomautus ihmisjätöksistä saatiin hoidettua kaupunginhallituksen päätettyä hankkia alueelle kaksi bajamajaa, jotka nuorisoasiainkeskus kustansi (Muistio Kyläsaarentie 11:n katselmuksesta, 2010).

Pelastuslaitoksen sähkötarkastukset herättivät mediassa suurta huomiota. Ongelmana oli, että romanit olivat vetäneet omia sähköliitännöitä rikkiäisillä kaapeleilla. Toiminta aiheutti viranomaisten mukaan palovaaran. Palolaitoksen varoituksen jälkeen Vapaa Katto sopi Johtomiehet Oy:n kanssa sähkötöiden tekemisestä. Tarkastuskäynti tehtiin 3.8.2010. Aktivistit opettivat romaneille, että rikkiäisiä johtoja ei tule käyttää omien kytkentöjen tekemiseen. Sosiaalikeskuksen piha-alueella sattui tulipalo 21.11.2010, ja tämä aiheutti kovaa kritiikkiä nuorisoasiainkeskuksen suuntaan (Haastattelu 6). Tapahtumien vuoksi sosiaalikeskus Satamaan tehtiin syksyn ja kevään aikana lukuisia palotarkastuksia. Maaliskuussa 2011 tehdyn tarkastuksen lausunnossa todettiin, että majoittuminen sosiaalikeskus Sataman pihalle on laitonta ja siinä vedottiin nuorisoasiainkeskukseen, että se ryhtyisi heti toimiin majoituksen estämiseksi. Kaikki väliaikaiset sähköasennukset määrättiin purettavaksi paloturvallisuuden ylläpitämiseksi (pöytäkirja nro 36 222). Palotarkastaja Jukka Laiho ilmoitti sähköpostitse, että ”tarvittaviin toimiin ei ole ryhdytty. Jos puutteita ei ole korjattu 24.3.2011 klo 10.00 mennessä, ryhtyy viranomainen tarvittaviin toimenpiteisiin piha-alueen majoitustoiminnan estämiseksi ja alueen tyhjentämiseen”. Tämän johdosta nuorisoasiainkeskus piti tiedotustilaisuuden sosiaalikeskus Sataman pihalle majoittuneille romaneille.

Tiedotustilaisuudessa nuorisoasiainkeskus pyysi romaneja poistumaan ennen kuin pelastuslaitos ryhtyy toimenpiteisiin. Pelastuslaitos saapui samana päivänä klo 10. Paikalle tuli myös kerjäläistyöryhmän johtaja Jarmo Räihä. Neuvottelujen tuloksena päädyttiin yhteisymmärrykseen romanien muuttamisesta toistaiseksi sisätiloihin ja piha-alueen tyhjentämisestä (pöytäkirja nro 36 268, nuorisoasiainkeskuksen asiakirja, 2011). Palolaitoksen johto koki puutteiden korjaamisen hitaaksi, ja se julkaisi huhtikuussa 2011 Helsingin Sanomissa mielipidekirjoituksen, jossa moitittiin nuorisoasiainkeskusta vastuunpakoilemisesta sosiaalikeskus Sataman vuokranantajana. Nuorisoasiainkeskuksen tilaamasta oikeuspalvelujen selvityksestä kävi kuitenkin myöhemmin ilmi, että sosiaalikeskus Satamassa tapahtuvasta tulipalosta ei ole vastuussa nuorisoasiainkeskus vaan vuokraaja eli talon aktivistit (Haastattelu 6.)

Samoihin aikoihin, 27.2.2011, valmistui kaupungin romanityöryhmän raportti. Kaupunginhallitus käsitteli asiaa 7.6.2011. Raportin keskeisiä johtopäätöksiä oli mm., että romanit ovat parhaiten autettavissa lähtömaissa. Työryhmä koki, että yksittäisten kaupunkien resurssit ison kansanryhmän auttamiseen ovat rajalliset. Auttaminen asettaisi työryhmän mielestään romanit etuoikeutettuun asemaan verrattuna muihin Helsingissä oleskeleviin paperittomiin Euroopan kansalaisiin. Työryhmän linjaukset poikkesivat Rom po drom -projektin loppuraportista siten, että se halusi laittomat leirit välittömästi purettaviksi. Leirytyminen on kielletty muilla paitsi sille kaavoitetuilla alueilla. Raportissa todetaan, että lähtökohtana Suomessa vierailemiselle/oleskelulle on, että henkilöllä tulee tullessaan olla asumiseen ja syömiseen riittävät varat. Luvattomaan leirytykseen puututaan välittömästi. Kaupunki auttaa kuitenkin akuutissa avuntarpeessa olevia terveyspalveluilla ja hätämajoituksella Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa. Ensin selvitetään kuitenkin henkilön mahdollisuudet itse järjestää asuminen tai paluumatka kotimaahan. Rom Po Drom -työryhmän tavoin työryhmä kannatti Romanian romaneille tarkoitetun päiväkeskuksen perustamista, joka avasikin ovensa kesäkuussa 2011 ja sai nimekseen Hirundo. (Työryhmän raportti, 2011, 14–19)

4.4 Vuokrasopimuksen irtisanominen

12.2.2011 tilakeskus päätti irtisanoa vuokrasopimuksen nuorisoasiainkeskuksen kanssa, minkä jälkeen nuorisoasiainkeskus ja Vapaa katto ry sopivat vuokrasuhteen päättymisestä. Irtisanomisaikaa oli kolme kuukautta, toukokuun viimeiseen päivään. Keskushallinto olisi halunnut aikaistaa irtisanomisaikaa purkuruakan takia ja pyysi oikeudelta oikeutta vaatia Vapaa katto ry:tä lähtemään ennen irtisanomisajan päättymistä. Oikeus päätti antaa haasteen sosiaalikeskus Sataman puheenjohtajalle. Haasteen jätössä tosin oli hankaluuksia puheenjohtajan vaihdoksen vuoksi. Haasteenjättäjä ei ollut tarkistanut asiaa patentti- ja rekisterihallituksesta. (Nuorisoasiainkeskus, 2011)

Vuokrasopimuksen päättämispäivämääräksi varmistui 31.5.2011. Tilanteen edetessä nuorisoasiainkeskus kävi toistuvasti keskusteluja nuorten kanssa. Osapuolten välinen tapaaminen järjestettiin myös vuokrasopimuksen purkamista edeltävällä viikolla. Silloin todettiin, että nuoret aikoivat jatkaa valtaamista niin kauan kunnes heille löytyy autonominen tila. Nuoret olivat myös laatineet

toimintakutsun verkkosivuilleen. Aktivistien ja nuorisoasiainkeskuksen välisessä neuvottelussa aktivistit lupautuivat odottamaan kaupunginhallituksen päätöstä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Kerjäläistyöryhmän linjaukset menivät kaupunginhallituksen kesäkuun kokouksessa läpi ja niitä ruvettiin välittömästi toteuttamaan. Päätöksen jälkeen romanileirien päivittäinen purkaminen on päätynyt poliisin tehtäväksi. Syksyn 2011 aikana Sataman piha-alueen romanit tullaan häätämään rakennuksen purkurakan alta. (Helsingin Sanomat, 2011 Metro-lehti, 2011)

5 Kehysanalyysi

Kehysanalyysi määrittelee kehyksen (frame) merkitysjärjestelmäksi, jonka avulla tuotetaan merkityksiä ympäröivään maailmaan sekä tulkitaan sosiaalista todellisuutta. Analyysi kuuluu sosiaalisen konstruktionismin teoriaan (Peter L & Thomas Luckman 1967). Kehykset ovat itsessään lähestymistapoja, ymmärryksiä ja näkökulmia ympärillä oleviin asioihin, ikään kuin niiden rakennuskappaleita. Ne mahdollistavat merkityksettömien asioiden ja tapahtumien ymmärtämisen kokonaisuuteena ja ymmärtämään, mistä eri tilanteissa on kysymys. Yhdistettäessä useamman ihmisen kehykset muodostuu uskomusjärjestelmä, eli ”kosmos”, jonka puitteissa sen piiriin kuuluvat ihmiset toimivat (Goffman (1986, 8, 10-11, 21-22, 27).

Goffmanin mukaan kehystämisen peruskysymys on ”Mitä tässä tilanteessa on meneillään?” (”What is going on here?”). Ihmisten oleminen on jatkuvaa kehysten luomisprosessia. Kehyksiä myös arvioidaan jatkuvasti, minkä seurauksena ne ovat jatkuvassa muutoksessa (Luhtakallio 2005, 192). Ne siis muuttuvat ihmisten ollessa kosketuksissa toisiinsa.

5.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Malcolm Spector ja John Kitsune sovelsivat ensimmäisinä sosiaalista konstruktionismia yhteiskunnallisiin ongelmiin artikkeleissaan *Social Problems: a Reformulation* (1973) ja *Constructing Social Problems* (1977). Heidän teoriansa mukaan yhteiskunnallisia ongelmia ei pidä nähdä objektiivisina olosuhteina. Heidän mukaansa ne ovat yhteisön tai yksilön luomia sosiaalisia konstruktioita. Sosiaalikeskus Satamaan liittyvät kiistanaiheet ovat siten yhteiskunnallisia ongelmia, koska ongelman määritelmän mukaan ongelma voi olla olemassa, vaikka sitä ei tukisi mikään objektiivinen yhteiskunnallinen todiste.

Yhteiskunnallisten ongelmien yleinen piirre on arvolatautuminen. Yhteiskunnallisiksi ongelmiksi luetaan kaikki yksilöiden tai ryhmien väitteet epäkohdista ja vaatimuksista jonkin asiointilan muuttamiseksi oletettuun parempaan tilaan (Spector & Kitsune 1977). Sosiaalikeskus Sataman prosessiin kuuluvat ja vaikuttavat kaikki ne henkilöt, jotka osallistuvat vaatimusten esittämiseen. Yhteiskunnalliset liikkeet, tässä tapauksessa talonvaltaajat, pitää nähdä aktiivisina toimijoina, jotka aktiivisesti ylläpitävät ja tuottavat kehyksensä materiaalia. Nämä kehykset ovat uskomuksia ja merkityksiä, jotka inspiroivat ja oikeuttavat yleisesti erilaisten liikkeiden toimintaa (Snow & Benford 2000, 614-615). Snowin ja Benfordin mukaan kehystämisessä tuotetaan uudenlaisia tulkintakehyksiä paitsi liikkeen edustajille, myös liikkeeseen kuulumattomille ja vastustajille vuorovaikutuksessa muiden prosessiin liittyvien tahojen kanssa.

Kehysanalyyseissä on käytetty kolmea eri kehystämisen tyyppiä: diagnostinen, prognostinen ja motivoiva kehystäminen. Diagnostisella kehystämisellä tarkoitetaan ongelman identifioimista sekä yksimielisyyden saavuttamista syyllisistä ja syistä. Prognostisella kehystämisellä tarkoitetaan ratkaisujen löytämistä ja niiden muotoa. Motivoiva kehystäminen on liikkeelle paneva voima. Se pyrkii hankkimaan ongelman määrittelylle kannattajia ongelman ratkaisemiseksi (esim. Snow & Benford, 2000, 615;

Väliverroinen 1996, 109). Sosiaalikeskus Sataman prosessissa diagnostista, prognostista ja motivoivaa kehystämistä käsitellään eri aihealueittain eri toimijoiden näkökulmasta.

6 Haastatteluaineiston kuvaus

Selvityksen aineisto on kerätty ja tuotettu dialogisella menetelmällä. Laadullinen aineisto, henkilökunnalle tehty kysely ja toimijoiden haastattelut ovat olleet yksittäisiä dialogisia prosesseja omine erityispiirteineen. Aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu erilaisten toimijoiden kokonaisuutena vaan on keskitytty miltei pelkästään talonvaltaajiin ilmiönä. Siksi selvityksessä on alettu keskustella kutakuinkin tyhjältä pöydältä. Puolistrukturoidun teemahaastattelun pohjana olivat nuorisoasiainkeskukselta saadut asiakirjoja sekä lehtiartikkelit. Taustatietoa on saatu myös perehtymällä nuorisoasiainkeskuksen ja muiden toimijoiden väliseen sähköpostikeskusteluun. Sähköpostit antoivat kuvaa siitä, millaisissa kehyksissä kukin näkemyksensä muodostaa. Esimerkiksi nuorisolautakunnan sosiaalikeskus Satamaa koskevat äänestystulokset kertovat, kuinka moniäänisesti nuorisoasiainkeskus sisäisesti on asiaan suhtautunut.

Valitsin haastateltavat lumipallo-otannalla (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006), mikä tarkoittaa, että avainhenkilö suositteli ja ehdotti jatko-haastateltavia. Heistä valikoitui selvityksen kannalta kuusi relevanteinta toimijaa. Haastattelut taltioitiin diginauhurilla. Haastateltavat edustavat kaikkia prosessin osapuolia ja ovat olleet siinä erittäin keskeisiä toimijoita. Haastateltavat esiintyvät selvityksessä anonymeinä aiheen arkaluontoisuuden takia sekä objektiivisen otteen säilyttämiseksi. Menetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, koska halusin saada eri toimijoiden kannan prosessiin. Aiheen laajuuden vuoksi haastattelun runko suunniteltiin tarkasti, mutta vastaajalle jätettiin kuitenkin vapautta omien mielipiteiden ilmaisemiseen. Kaikille haastatelluille annettiin mahdollisuus vastata samoihin kysymyksiin. Näin haluttiin saada esille erilaiset tulkinnat ja lähestymistavat.

Haastattelut kestivät puolesta tunnista vajaaseen tuntiin. Kysymysrunkoa muokattiin eri toimijoiden mukaan haastatteluun sopivaksi pääpiirteitä kuitenkaan muuttamatta.

Haastatteluita analysoitaessa esiin nousi neljä pääteemaa. Ne purkavat kokonaisuuden osiin ja helpottavat hahmottamaan niitä kehyksiä, joissa keskustelua eri osapuolten välillä on käyty. Ne myös näyttävät näkökulmaerot ja toimijoiden yhtenevät katsantokannat. Kukin osapuoli pyrkii käyttämään omaa kehystään hyväkseen ja muita vastaan ja rajaamaan siten neuvottelumahdollisuudet ulkopuolelle (Goffman, 1974).

”Parhaimmillaan byrokratia vie asioita eteenpäin, mutta se on myös hyvä työkalu tehdä asiat hankaliksi”, totesi eräs nuorisoasiainkeskuksen työntekijä.

7 Sosiaalikeskus Sataman prosessin eri osapuolten käyttämät kehykset

Tässä luvussa pyritään kehysteoriaa käyttäen analysoimaan, miten eri osapuolet kehystivät sosiaalikeskus Sataman prosessin ja siihen liittyvän romanikysymyksen. Tarkastelussa keskitytään siihen, miten sosiaalikeskus Sataman prosessista puhuttiin ja millaisia argumentteja eri toimijat käyttivät vakuuttaakseen toisensa omista lähtökohdistaan ja mielipiteistään. Selvityksessä ei pyritä tekemään objektiivista katsausta vaan tarkastellaan nimenomaan toimijoiden mielipiteitä. Sopivin menetelmä henkilöiden mielipiteiden ja ymmärtämisen kehykseen on kehysanalyysi, joka tässä toivottavasti avaa toimijoiden mielipiteitä ja ja siten auttaa ymmärtämään niitä.

7.1 Nuoriso käsitteen ongelmallisuus

Epäselvyys nuorisotyön kuvasta ja nuorisotyön piiriin kuuluvista henkilöstä on ilmeistä myös tekemieni haastattelujen perusteella. Nuorisoasiainkeskus määrittelee yleisesti kohderyhmäkseen 10–18-vuotiaat nuoret mutta keskitettyjen palvelujen osastolla 15–25-vuotiaat. Sosiaalikeskus Sataman aktivisteista suurin osa oli kuitenkin vanhempia, kuitenkin suurimmaksi osaksi alle 29-vuotiaita. Kuuluvatko lopulta kaikki lain määritelmän mukaan nuoret henkilöt (ks. sivu 3) kuitenkin nuorisoasiainkeskuksen työn piiriin?

Nuoret ottivat yhteyttä nuorisoasiainkeskukseen, koska sen kanssa oli helpointa neuvotella ja koska siellä heitä ymmärrettiin (Haastattelu 1). Tämän taustalla oli ongelmallinen yhteistyö kiinteistöviraston kanssa. Syitä miksi nuorisoasiainkeskus ryhtyi yhteistyöhön nuorten kanssa, vaikka nämä eivät kuuluneet suoraan kohderyhmään, oli useampia.

”Ei mitenkään välttämättä ole oikea virasto hoitamaan tätä. Sosiaalikeskus on ilmoittanut useampaan kertaan että se ei ole nuorisotyötä tekevä järjestö vaan tekee asukastyötä. Asukastyön tukeminen kuuluu, tai sitä tukee monet virastot, mutt vahvimmin sosiaalivirasto. Kuuluis oikeestaan sosiaalivirastolle(...) kun kyse oli siitä, että pitää puolustaa marginaalissa olevien kansalaisryhmien toimintaa niin se toiminta, on perinteisesti kuulunut vahvasti nuorisotoimelle. Kai siinä oli sekin, että ne toimijat olivat nuoria, nuorisolain mukaan, ne oli alle kolmekymppisiä 99 prosenttisesti.” (Haastattelu 6.)

Nämä muodostavat prosessin alkuvaiheen diagnostisen kehyksen. Nuoret kokivat kaupungin ilmaiset harrastus- ja oleskelutilat olemattomiksi. Nuorisoasiainkeskus taas koki tehtäväkseen tukea nuorten toimijuutta. Edellä oleva haastatteluesimerkki kertoo tilanteeseen ajautumisesta enemmän kuin sen rakentamisesta. Nuorisoasiainkeskusta ei katsota välttämättä oikeaksi virastoksi hoitamaan tehtävää, mutta koska sen tehtäviin kuuluu kansalaisryhmien tukeminen, se on ajautunut tilanteeseen.

Sosiaalikeskus Satamaan ja aktivisteihin liittyy myös harhaluulo siitä, että he tekevät nuorisotyötä. Sosiaalikeskustoiminnan määritelmä on joillekin osapuolille epäselvä käsite. Sen on luultu olevan kaupunkilainen nuorisoyhdistys. Nuoret puolestaan ovat korostaneet, että he eivät tee nuorisotyötä ja suurin osa heistä on nuoria aikuisia. He olivat tietoisia, että toimintaan saattaisi sisältyä elementtejä, jotka aiheuttaisivat vaikeuksia yhteistyöhön nuorisoasiainkeskuksen kanssa, kuten poliittisuus ja

esitysten järjestäminen. Nuoret myös haluaisivat toimintaansa vahvasti eri-ikäisiä aktiiveja, mikä vaikeuttaa entisestään nuorisosiainkeskuksen roolia.

Osa haastatelluista kyseenalaisti sen, voiko nuorisosiainkeskusta syyttää nuorten toimista, ja sen, kuuluvatko kaikki nuoret nuorisosiainkeskuksen työnkuvaan? Haastatteluissa pohdittiin myös, luokitellaanko iältään nuoret ihmiset aina pelkästään nuoriksi riippumatta siitä, missä yhteydessä nuori ihminen toimii. Onko siis iältään nuori ihmisoikeusaktivisti kategorisesti ihmisoikeusaktivisti vai nuori, joka tekee ihmisoikeustyötä? Pohdinta on oleellista rajojen ja käsitteiden häilyvyyden takia.

"(...) ett tavallaan ensin on talonvaltaajaporukka joka säilytetään nuorisosiainkeskuksen vastuulle ja sitt ne tekee jotain poliittista ja sitt seki yritetään laittaa nk:hon." (Haastattelu 2.)

"Aina kun joku nuori tekee jotain, alle 29-vuotias, niin nk:n pitäs olla siellä. Ei missään nimessä. Pitäs lähtee substanssin kautta, ett mitä se nuori tekee." (Haastattelu 4.)

7.2 Talonvaltaajat ja vapaan tilan tarve sekä kritiikki

Sosiaalikeskusten olemassaolo oli kaikkien haastateltujen mielestä positiivinen asia. Myöskään talonvaltauksen haastatellut eivät suhtautuneet erityisen negatiivisesti, vaikka kyse onkin lain mukaan rikollisesta toiminnasta (Särkelä 2009, 32). Eri toimijoilla oli eriävät käsitykset sosiaalikeskusten toiminnasta ja talonvaltaajiin liittyvistä tahoista. Haastatellut eivät olleet varmoja Vapaa katto ry:n ja Vapaa liikkuvuus -verkoston eroista. Vapaa katto on järjestö ja Vapaa liikkuvuus puolestaan verkosto (network). Siisiäinen määrittelee järjestön ihmisten yhteenliittymäksi, joka pyrkii useampaan yhteiseen tavoitteeseen, arvoon tai intressiin (1996a, 13). Verkosto puolestaan tarkoittaa toisiinsa yhteydessä olevien yksiköiden ryhmää. Yksiköitä voivat olla ihmiset, valtiot tai organisaatiot.

Vaikkakaan eri osapuolet eivät olleet varmoja siitä, mikä sosiaalikeskus on, siihen suhtauduttiin suopeasti. Aktivistit eivät myöskään ole erityisemmin halunneet selittää ja määritellä itseään, koska haastateltujen perusteella kyse on juuri määrittelemättömästä vapaasta tilasta, jossa kaikilla on vapaus olla yksilöitä kategorisoimatta.

"Tavallaan se idea se autonomia on ett se on niinku itseorganisoituvaa niin ett rakennetaan se homma alusta asti ite eikä silleen ett siitä neuvotellaan yhteistyössä viranomaisten kanssa." (Haastattelu 2.)

Aktivistien diagnostinen kehys on tarve kaupallisuudesta vapaalle tilalle, jota he saisivat itse hallinnoida. Prognostinen ratkaisu on itse vallata taloja. Pyrkimyksenä oli olla autonominen tekijä, joka ei olisi neuvotteluvastuussa kaupungin viranomaisten kanssa. Särkelän tutkimuksen (2010) mukaan talonvaltauksen motivoi periaatteiden lisäksi myös jännitys ja uutuudenviehätys. Hänen haastateltavansa sanoivat myös erilaisen tilan olevan kiinnostava ja uusia mahdollisuuksia tarjoava. Toimintaan eivät vaikuta siten pelkästään ideologiset vaan lisäksi myös kokemuksiin perustuvat motiivit. Yksi haastateltava kertoi motiivien muuttuneen ajan kuluessa.

”Alkuvaiheessa tää oli täysin poliittinen liike. Ett se porukka joka sitä teki oli mukana näis globalisaatiokriittisissä liikkeissä. Sitt se oli tavallaan osa sitä ett haluttiin rakentaa sellasii tukikohtii valtaamalla taloja. (...) Poliittisuus siitä on toistaseks vähän vähentynyt. (Haastattelu 2.)

Toisaalta mielipiteet aktivistien poliittisuudesta olivat myös eriäviä.

”Mun mielestä ne poliittiset päämäärät mitä squat-liikkeellä hesassa on niin ne on tuotu tosi kevyesti esille jos katotaan vaikk virallista kommunikointia median suuntaan.” (Haastattelu 5.)

Mikään osapuoli ei näe taloja valtaavien aktivistien toiminnassa suoranaista ongelmaa, vaikka yksityisomaisuuteen kajoamista ei hyväksytä. Nuorten lisäksi muutkin toimijat tunnustavat aktivistien vapaan tilan tarpeen. Itse kansalaistoimintaa ei siis koeta ongelmaksi, vaan sosiaalikeskus Satamaa vastustavien tahojen prognostinen kehys on tilan piha-alueella asuvat romanikerjäläiset. Vastakkainasettelu on johtanut toimijoiden motivoivien ja prognostisten kehysten kovaan törmäykseen.

7.3 Yhteistyö ja dialogi

Eri tahojen ja toimijoiden välinen kommunikointi on ollut haastavaa. Kaikki tahot ja toimijat ovat katsoneet prosessia omista lähtökohdistaan ja niiden lakien pohjalta, jotka niitä sitovat. Osa haastateltavista koki kokonaisuuden tarkastelun vähäiseksi, mikä myös tekee prosessin kokonaisuuden ymmärtämisestä vaikeaa. He myös pahoittelivat sosiaalikeskuksen toiminnan jääneen pimentoon romaniproblematiikan taakse. Näkökulmaerot tulevat haastatteluja verrattaessa hyvin esille. Haastatellut ovat yhtä mieltä romanikysymyksen muuttumisesta hyvin poliittiseksi. Osapuolet kokevat toisensa melkein poikkeuksetta lyhytnäköisiksi.

”Hirvee määrä pikkuviranomasii ja sitt ku kattoo ongelman laajuutta. (...) ku niil on vaan sellanen oma osaamisalue ja ne puhuu vaan leirin vaaroista. Sosiaaliviraston edustaja sai sanottuu vaan ett pienet lapset ei voi elää leireissä. Vaihtoehto on ett ne asuu romanias hökkeleissä. (...) Täs kaupungissa on niin pyhät niinku hallintorajat joita ei voi ylittää. Liikuntavirastolla on se Rastilan leirintäalue, joka on niin iso ett kyl sinne pystyis yhen romanileirin laittaa ja laittaa sossun hoitaa sitä hommaa mutt sellanen ei oo mahdollista ku aina vaan yks virasto mieltii sitä.” (Haastattelu 2.)

”Mielestäni nuoret näkevät tämän liian lyhytnäköisesti. Tollasta leiriä ei voi antaa syntyä, lähtien siitä että sähköviritykset on äärimmäisen turvattomia. Sellasen leirin salliminen. Mä oon jotenki liittäny sen siihen ett nää nuoret haluis ett tää vastakkainasettelu synty.” (Haastattelu 4.)

Haastateltu nro 2 toivoisi selvästi virastoilta isää yhteistyötä laajaksi kokemansa ongelman hoitamiseksi. Viranomaisista puhutaan halventavaan sävyyn ”pikkuviranomaisina”, jotka eivät osaa ajatella ongelman laajuutta vaan takertuvat ainoastaan oman virastonsa kantoihin. Haastateltu neljä kokee vuorostaan aktivistit lyhytnäköisiksi, koska aktivistit uskovat voivansa auttaa romaneja majoittamalla heidät sosiaalikeskus Sataman piha-alueelle. Hän myös uskoo nuorten tehneen sen, jotta syntyisi vastakkainasettelua aktivistiryhmän ja kaupungin välillä ja jotta sosiaalikeskus saisi huomiota. Haastattelemani viranomaiset huomauttivat myös aktivistien unohtaneen, että virastot tekevät päätökset

seuraamalla lakeja ja juridiikkaa, joka rajoittaa niiden toimintavapautta. Yksi haastateltu vertasi täällä olevien romanien pikaista auttamista palokuntatoimintaan. Hänen mukaansa kaupungin edellytetään ajattelevan pitemmällä tähtäimellä eikä tarttuvan vain akuutteihin ongelmiin auttamalla sitä murto-osaa köyhistä romaneista, joka oleskelee Suomessa. Kaikki haastatellut osapuolet toivoivat hallituksen linjasta romanipolitiikkaan asian selkiyttämiseksi.

”Meidät laitettiin vastakkain kaupungin kanssa. Ainoa mahdollisuus toimia on laittamalla itsemme väliin. Me ollaan paremmassa asemassa kuin romanit.” (Haastattelu 1.)

Puolustusasetelma on syntynyt heti romanien tultua yhteyksiin nuorten kanssa; aktivistit ovat kokeneet vastakkainasettelun parhaaksi tavaksi puolustaa romanien oikeuksia. Aktivistit kertoivat kokeneensa joidenkin virastojen taholta vahvaa sanelupolitiikkaa keskustelemaan yhteistyön sijasta. Yksi haastateltu kokee romanasian muuttuneen periaatteelliseksi, mikä on vaikeuttanut keskustelua. Hän sanoo sen myös vaikeuttaneen muiden näkökulmien ja mielipiteiden kuuntelemista.

Aktivistit ovat painostuksen takia myös koventaneet vastarintaansa. He kertovat esimerkkejä siitä, miten heille on sanottu, että he saavat jäädä pienistä toiminnan puutteista huolimatta, jos he häävät romanileirin pihastaan. Osa haastatelluista vahvistaa tämän: nuoria on pyritty saamaan tekemään yhteistyötä vakuuttamalla, että nämä voivat jatkaa sosiaalikeskustoimintaa ilman romaneja. Eräs haastateltava sanoo, että keskusteluyhteys on katkennut näkökulmaerojen vuoksi.

”Se on katkennut se neuvotteluyhteys lopullisesti. Edelleen olen sitä mieltä, että olisin valmis neuvottelemaan ja keskustelemaan.” (Haastattelu 3.)

Kaikki haastatellut henkilöt kertovat olevansa valmiita neuvottelemaan. Silti neuvotteluyhteys muiden kuin aktivistien ja nuorisoasiainkeskuksen välillä on ollut vähäistä. Useimmiten aktivistien sanoma muille toimijoille on mennyt nuorisoasiainkeskuksen kautta. Neuvottelutilanteissa ei ole aina toimittu parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkiksi aktivistit kieltäytyivät keskustelemasta romanityöryhmän johtajan Jarmo Räihän kanssa paloturvallisuuteen. Aktivistit kokevat myös, että kun he ovat menneet neuvottelemaan virkamiesten kanssa, heitä ei ole kuunneltu eikä heidän ajatuksiaan arvostettu. Suuri osa haastatelluista henkilöistä uskoi hallituksen tulevan linjauksen vaikuttavan positiivisesti toimijoiden väleihin, koska silloin kiista ei ole enää heidän keskinäinen asiansa. Kaikki ovat yhtä mieltä virastojen yhteistyön parantamistarpeesta.

”On linjattu korkeimmalta mahdollisilta tasoilta että hallintokuntien yhteistyön paraneminen. Niin yksittäiset asiat ku se ei ole pitkä ja järjestelmällisesti kehitetty se yhteistyömalli niin näissä ne erilaiset mielipiteet tulee voimakkaasti esille.” (Haastattelu 4.)

Vastakkainasettelun seurauksena toimijoiden välille on syntynyt epäluottamus. Kysyttäessä voivatko osapuolet luottaa toisiinsa, vastaukset olivat selvästi epäröiviä. Aktivistien epäluottamus kohdistuu erityisesti sosiaalivirastoon, mutta muutkin virastot ovat heidän mielestään epävarmoja. Yksi haastateltu viranomaisen koki tilanteessa myös luottamuspulan, minkä seurauksena vuokrasopimusta on lähdetty purkamaan. Hänen mukaansa aktivisteilla on ollut kaikkiin valvontapäätöksiin selitys, eivätkä he ole

täysin noudattaneet vaatimuksia. Yksi toimija koki myös sosiaalikeskuksen puheenjohtajavaihdoksen olleen epäselvä, mikä oli lisännyt luottamuspulaa.

Aktivistien luottamus romaneihin ei myöskään ole ollut ongelmaton. Rajasaaren hyväksikäyttötapauksen jälkeen välit eivät palautuneet täysin ennalleen. Talossa sovittiin, että Vapaa liikkuvuus -verkosto on yhteydessä romaneihin eivätkä muut puutu pahemmin asiaan.

”Sitte ku Rajasaari päätyy niin karusti ni Satamassa toimittiin silleen et se oli niinku erillinen porukka. Ett Vapaa liikkuvuus porukka sit pyöritti sitä. Jos meil oli jotain ongelmii, ni me ei menty. Tai talon porukka ei menny suoraan keskusteleee romanien kanssa vaan sanottiin Vapaalle liikkuvuudelle joka keskusteli viikottain heidän (romanien) kanssa.” (Haastattelu 2.)

Romanit majoitettiin sosiaalikeskus Sataman pihalle, koska aktivistit näkivät, että romaneilla ei ollut mitään paikkaa, eivätkä uskoneet kaupungin sellaista heille antavan. Lopulta kaikki aktivistit olivat yksimielisiä siitä, että romaneilla pitää olla jokin paikka, jossa he saavat elää edes jokseenkin ihmisarvoista elämää. Joku haastateltava taas koki, että jos kaupunki antaisi romaneille asuinpaikan, se johtaisi epätasa-arvoon slummiutumisen seurauksena. Useampi haastateltava koki leirityyppisen elämäntavan suomalaiseseen yhteiskuntaan vaikeasti sovitettavaksi.

”Ei ole itsestäänselvyys että kaupunki voi luottaa nuoriin. Semmoseen luottamussuhteeseen kuuluu niinku se et voidaan näistä asioista käydä jotain järkevää keskustelua. Sillon ku asioita tehdään näiden nuorten haluamalla tavalla niin hommat sujuu hyvin, mut ku kaupunki esittää jotain pyyntöjä niin siihen suhtaudutaan suoraan negatiivisesti.” (Haastattelu 4.)

Aktivistien koetaan olevan hankalia keskustelukumppaneita, mikä on johtanut myös epäluottamuksen syntyyn. Toisaalta aktivistit kokevat viraston alaisuuteen kuulumisen hankalaksi, koska talonvaltauksessa oli nimenomaan tarkoitus saada aikaan autonominen tila.

7.4 Nuorisoasiainkeskuksen rooli välittäjänä

Haastatteluista kävi ilmi nuorisoasiainkeskuksen rooli prosessin sananvälittäjänä. Kaikki osapuolet, myös nuorisoasiainkeskuksen omat työntekijät, kokivat viraston jääneen prosessissa välikäteen. Kaikki kokivat nuorisoasiainkeskuksen mukanaolon tärkeäksi dialogin kannalta, välittäjän ja neuvottelijan roolissa. Kuitenkin varsinkin aktivistit toivoisivat voivansa keskustella suoraan kaikkien osapuolten kanssa. He kokevat nuorisoasiainkeskuksen joutuneen vastaamaan aktivistien poliittisista kannanotoista.

”Viime parin vuoden aikana nk³ on ottanu paljon voimakkaampaa roolia, mikä johtuu muiden virastojen vastuusyytöksistä. (...) saattais olla helpompaa sil taval et se poliittinen ryhmä kantaa vastuun omista teoistaan ja nk joka vaan välittää sen tilan ja sanoo et me ei kosketa muuhun. Nk on pakotettu dialogin pitämiseen ja he ovat tehneet hyvää yhteistyötä, mutt uskon ett toimis paremmin suoraan.” (Haastattelu 2.)

³ Nk on lyhenne nuorisoasiainkeskuksesta

”Kun mietitään nk:ta ja sosiaalivirastoa niin nk saattoi olla luontevampi keskustelukumppani. Täällä (nuorisoasiainkeskuksessa) on sellasia ihmisiä jotka on tottunu tulee tällasten uusien ilmiöiden kanssa toimeen. Toi meidän organisaatio on sen verran pienempi ett se liikkuu vähän ketterämmin.” (Haastattelu 4.)

Nuorisoasiainkeskuksen vahvuuksiksi koetaan sen koko ja nuorisotyössä saatu kokemus marginaaliryhmistä. Haastatteluista pystyi havaitsemaan nuorisoasiainkeskuksen ja muiden virastojen välillä yhden erottavan, suuresti dialogiin vaikuttavan tekijän: nuorten ymmärtämisen asteen.

Haastatteleman nuorisoasiainkeskuksen edustajat sanoivat haastatteluissa monta kertaa, että he ovat pyrkineet ymmärtämään nuoria.

”(...) täs ku on kyse nuorista ni ollaan katottu tätä toimintaa vähän läpi sormien ja haluttu ymmärtää sitä et ne nyt on nuoria ja niin poispäin. Me niin lähellä toimitaan täs nuorten kans et meilt löytyy tietynlaista ymmärrystä vaik ei me tietyllä tavalla hyväksytä sitä politiikkaa. Me ei olla heti lyömässä kovia sanktioita vaan etsitään ulospääsyä näist ongelmista.” (Haastattelu 5.)

Muut ovat pikemminkin halunneet saada nuoret ymmärtämään itseään sanktioiden uhalla. Siitä kertovat aktivistien haastattelut, joissa he sanovat kokeneensa yhteistyön muiden virastojen kanssa sanelupolitiikaksi, jossa heitä ei ole kuunneltu. He myös tiedostavat oman asemansa olevan riippuvainen nuorisoasiainkeskuksesta.

”Asemamme olisi heikompi jos nk ei olisi tehnyt hienoa työtä.” (Haastattelu 1)

8 Nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnalle tehdyn kyselyn tulokset ja analyysi

Nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnalle tehdyn kyselyn tarkoituksena oli tehdä kartoitusta ja saada suoraa palautetta henkilökunnan näkemyksestä sosiaalikeskus Sataman kanssa tehdystä työstä. Kyselyn toivottiin avaavan nuorisoasiainkeskuksessa asian suhteen vallitsevaa ilmapiiriä ja tuottavan tietoa yhteistyön kannatuksesta ja prosessin haasteista sekä vaikutuksista nuorisoasiainkeskukseen. Saatuja vastauksia tarkastellaan nuorisotyön näkökulmasta pyrkimyksenä analysoida sitä, pitäytyykö nuorisoasiainkeskus omalla vastuualueellaan tehdessään työtä sosiaalikeskus Sataman kanssa.

Kysely lähetettiin nuorisoasiainkeskuksen kaikille kolmelle osastolle: alueellisten palvelujen osastolle, keskitettyjen palvelujen osastolle ja hallintopalvelujen osastolle. Suurin osasto on alueellisten palvelujen osasto, ja siellä myös vastausprosentti oli suurin, 51,9 %. Pienin vastausprosentti, 12,2 oli hallintopalvelujen osastolla. Keskitettyjen palvelujen osaston vastausprosentti oli 36 %. Kyselyn kannalta oli tärkeää, että vastauksia saatiin kuitenkin suhteessa riittävästi jokaiselta osastolta.

Sähköinen kysely toteutettiin kesäkuussa 2011. Vastausaikaa kyselyssä oli kaksi viikkoa, ja vastauksia kertyi vajaat kaksisataa. Kysely koostui kolmestatoista monivalintakysymyksestä sekä avoimista kommenttikysymyksistä. Kysely lähetettiin 399 henkilölle, ja vastauksia saatiin 189. Vastaaajista 94 oli naisia ja 95 miehiä. Vastausprosentti, 45,8 % jäi alhaiseksi osittain siksi, että kyselyn lähettäminen osui osittain henkilökunnan loma-aikaan. Vastausprosenttiin vaikutti ehkä myös vastausvaihtoehdon ”en osaa sanoa” puuttuminen. Kysely päätettiin tehdä neliportaiseksi vastausten analysoimisen selkiyttämiseksi.

8.1 Tietoisuus sosiaalikeskus Sataman prosessista

Suurin osa vastaaajista, noin 77 %, koki olevansa perillä sosiaalikeskus Sataman prosessista. Koska osa vastaaajista kokee työpaikalta saamansa tiedotuksen liian vähäiseksi, voidaan otaksua, että media on ollut tärkeä tekijä tiedon levittämisessä.

”Nk on infonnut tilanteesta omaa väkeään todella huonosti. Kaikki eivät varmaan edes tiedä että olemme Sataman vuokranantaja. Esim. ei mitään nostoja Helmessä, eli jos nutalle ei tule Hesaria niin ei tiedä yhtään missä mennään. Hävetti viime kesänä käydä Satamassa poliisien kanssa yhteispartiointi-iltana.”
(-A)

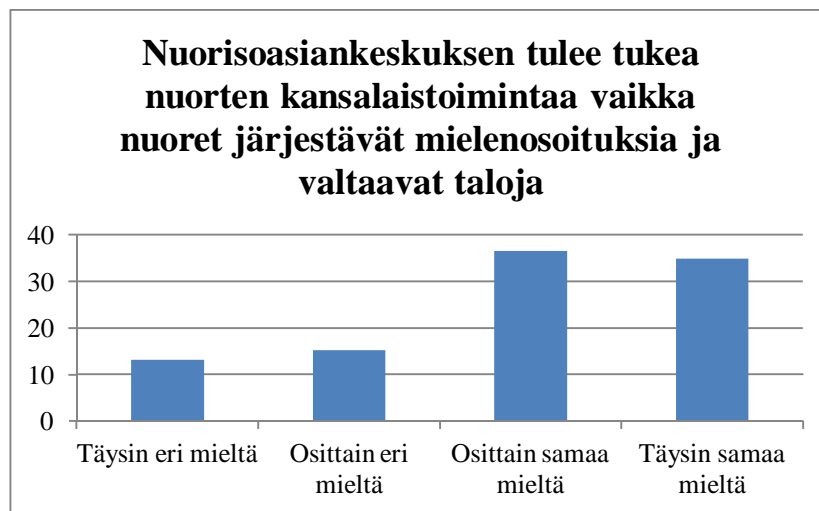
”meidän panoksista en kyllä tiennyt enkä tiedä mitään vaikka vastasinki tähän. Olen nuorisotalon työntekijä enkä koskaan kuullut tästä aiheesta. Mutta jos on lapsista tai nuorista kysee, eiköhän on meidän ammatti ja velvollisuus olla tukemassa auttamassa.” (-B)

”NK:n pitäisi ottaa selkä linja asiassa ja noudattaa sitä. Samoten tiedottaa työntekijöilleen asiasta paremmin. Itse en ainakaan ole täysin perillä nk:n linjauksista tässä asiassa.” (-C)

Osa vastaajista olisi kaivannut asiasta vahvempaa yhteistä linjaa. Nuorisoasiainkeskuksen motiivit toiminnassa ovat jääneet henkilökunnalta pimentoon, mutta silti yli puolet henkilökunnasta uskoo nuorisoasiainkeskuksen toimineen toimintaperiaatteidensa mukaisesti. Stohlin (1995, 49) mukaan pimentoon jättäminen on yksi tavallisimpia viestinnän ongelmia. Osittain tietämättömyyden vuoksi noin 40 % vastaajista kokee nuorisoasiainkeskuksen toimineen osittain tai täysin toimintaperiaatteidensa vastaisesti.

8.2 Suhtautuminen kansalaisaktivismiin

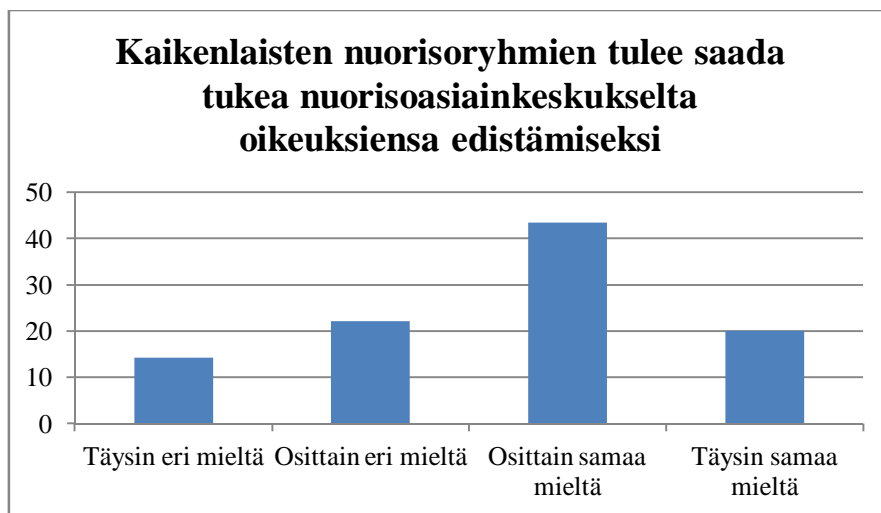
Kuvio 1. Henkilökunnan mielipide talonvaltaajista ja sen tyyppisestä aktivismista

Noin 70 % vastaajista koki nuorisoasiainkeskuksen tehtäväksi tukea nuoria, jotka valtaavat taloja ja järjestävät mielenosoituksia. Tässä kuitenkin nousee esille jo aikaisemmin mainittu nuori-käsitteen ongelmallisuus. Henkilökunta on valmis tukemaan nimenomaan *nuoria*, jotka valtaavat taloja. Tästä voisi päätellä, että henkilökunnan enemmistön mielestä nuoret tarvitsevat tukea. Henkilökunnan kommentteista nousee kuitenkin vahvasti esiin, että sosiaalikeskus Satamassa olevista romaneista vain osa sopii määriteltyyn nuoriso-kategoriaan ja siksi nuorisoasiainkeskuksen ei tule tukea heitä yhtäläisesti. Talonvaltaajat eivät myöskään muodosta nuorisojärjestöä vaikka ovatkin suurimmaksi osaksi alle 29-vuotiaita kansalaisia.

Kysyttäessä, tuleeko kaikenlaisten nuorisoryhmien saada tukea nuorisoasiainkeskukselta, vastauksissa ilmenee hajontaa. Vastaajille tuotti ongelmia määrittellä käsite "kaikenlaiset nuorisoryhmät". Nyt enää 20 % vastaajista oli täysin samaa mieltä, vaikka yli puolet (67 %) oli kuitenkin täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että kaikenlaisia ryhmiä tulee tukea. Vastaajien mielestä nuorisoasiainkeskuksen tulee kuitenkin tukea kaikenlaisia nuorisoryhmiä omien arvojensa ja periaatteidensa puitteissa.

Kuvio 2. Henkilökunnan mielipide nuorisoryhmien tukemisesta

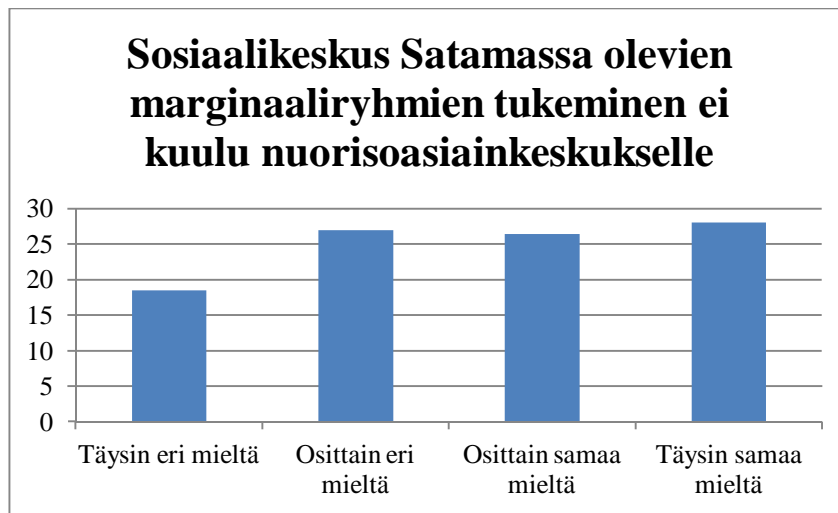
8.3 Nuorisoasiainkeskuksen toimenkuva

Henkilökuntaa pyydettiin ottamaan kantaa nuorisoasiainkeskuksen rooliin sosiaalikeskus Sataman prosessissa, sekä kertomaan mielipiteensä romanikysymyksestä. Teemat pyrittiin pitämään osittain erillä toisistaan, vaikka ne prosessissa ovatkin linkittyneet toisiinsa.

Vastaajista vajaan 40 %:n mielestä Euroopan laajuinen kerjäläisongelma ei kuulu lainkaan nuorisoasiainkeskukselle. Vajaat 30 % on osittain samaa mieltä, runsas 20 % osittain eri mieltä ja noin 10 % sitä mieltä, että kerjäläisongelma kuuluu nuorisoasiainkeskukselle. Suurimmaksi ongelmaksi koettiin aiheen laajuus. Nuorisoasiainkeskus koettiin liian pieneksi toimijaksi selvittämään romanikysymystä. Vastaajilla ei kuitenkaan sinänsä näyttäisi olevan mitään romaneita vastaan, mutta heidän ei koeta kuuluvan nuorisoasiainkeskuksen toimen piiriin. Vastauksista voi tulkita, että sen mitä romaneille annetaan koetaan olevan pois helsinkiläisiltä nuorilta, jotka ovat vastaajien mielestä nuorisoasiainkeskuksen ehdottomasti priorisoitava asiakasryhmä. Tämä pätee sekä taloudelliseen tukeen että päälliköiden työtehtävien priorisointiin ja heidän ajankäyttöön. Toisaalta osa vastaajista ehdottaa, että nuorisoasiainkeskus voisi tehdä työtä romaninuorten parissa mutta pudottaa leiriytymisen pois nuorisoasiainkeskuksen vastuulta. Nuorisoasiainkeskuksen koettiin ottaneen liikaa huomiota sosiaalikeskus Sataman vuokranantajana. Yksittäiset vastaajat kokivat, että nuorisoasiainkeskus on väärä taho esiintymään asiantuntijana romanikysymyksessä, koska kysymys ei liity nuorisotyöhön.

Runsas 70 % vastaajista kokee tärkeäksi puolustaa lainmukaista vapaata liikkuvuutta. Laki antaa omaneille oikeuden tulla Suomeen (Neuvoston asetus (ETY) N:o 1612/68.). Tästä voi päätellä, että vaikka suuri osa henkilökunnasta ei usko nuorisoasiainkeskuksen olevan oikea taho hoitamaan romanien asiaa, enemmistö tukee kaikkien ihmisten, myös romanien, liikkumavapautta.

Kuvio 3. Henkilökunnan mielipide sosiaalikeskus Sataman kahdesta marginaaliryhmästä

Henkilökunnan mielipide sosiaalikeskus Sataman tukemisesta ja toiminnasta on jakautunut. Vähän yli puolet vastaajista (54,5 %) koki, että sosiaalikeskus Sataman marginaaliryhmien tukeminen ei kuulu nuorisosiainkeskukselle ja vajaa puolet oli eri mieltä. Tosin heistä 27 % oli vain osittain eri mieltä ja ainoastaan 18,5 % uskoi nuorisosiainkeskuksen olevan oikea tukija sosiaalikeskus Sataman marginaaliryhmille. Kysymyksessä ei eritellä, mikä marginaaliryhmä on kyseessä, mikä vaikuttanee vastausten hajontaan. Vastauksista käy ilmi, että aktivistien yhteistyö romanien kanssa tekee myös aktivisteista kyseenalaisia. Asenteet anarkistisia ääriliikkeitä kohtaan vaihtelivat, mutta yhteistyötätä ei nähty kuitenkaan ongelmattomana. Toisaalta nuorisosiainkeskus nähtiin liberaalina ja ennakkoluulottomana toimijana.

"Nuorisosiainkeskus on tärkeä linkki kaikkea mahdollista byrokratiaa vastustavien nuorten ja virkamiesten välillä" (-D)

"Nuorisosiainkeskus saisi profiloitua enemmänkin tämänlaisissa hankkeissa. Luottamus kaupungin johdon sekä (16-25-vuotiaiden) nuorten silmissä kasvaa tällä tavoin näkyvästi." (-E)

"Olen ylpeä nuorisosiainkeskuksen rohkeudesta neuvotella ja toimia yhteistyössä nuorten talonvaltausliikkeen kanssa." (-F)

Nuorisosiainkeskus on monien vastaajien mielestä katsonut aktivistien toimintaa liian ymmärtäväisesti. Sosiaalikeskuksen aktivistit saivat myös paljon kritiikkiä osakseen. Heidän toimintaansa vähäteltiin ja heitä syytettiin "väkivallalla ja vandalisimilla" uhkaamisesta. Heitä myös nimiteltiin "pilalle lellityksi sukupolveksi". Nuorisosiainkeskuksen koettiin toiminnallaan kannustavan kiittämättömyyteen ja anarkiaan. Aktivistien koettiin myös olevan liian "lähellä" romaneja, jotta he pystyisivät hahmottamaan kokonaisuuden. Heidän uskottiin näkevän vain yksittäisten romanien hätä ja romanien pelättiin hyväksikäyttävän aktivisteja. Monet kokivat sosiaalikeskus Sataman projektin positiiviseksi, koska se on

nimenomaan nuorten kansalaisten oma projekti. Monet kokivat aktivistien työn romanien kanssa tärkeäksi osaksi kansalaisyhteiskuntaa.

Kuvio 4. Nuoret ja virkavalta

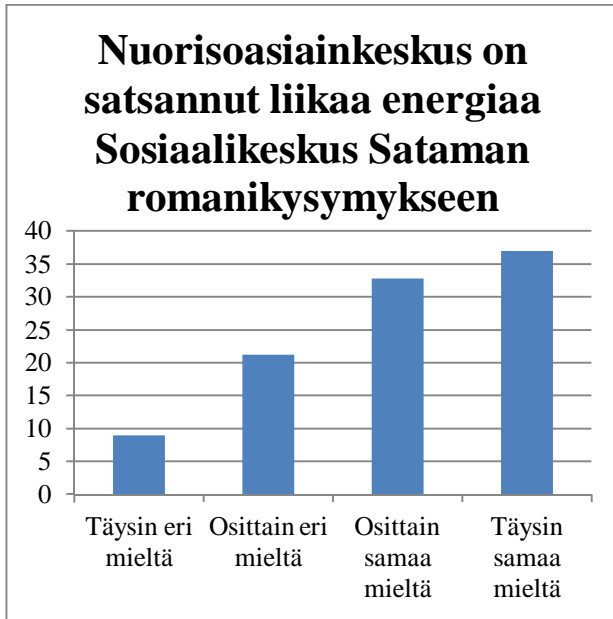
Sana selkkaus tarkoittaa tässä tapauksessa konfliktia (Nurmi, Rekiaro, Rekiaro, 2004). Vastausten perusteella nuorisosiainkeskuksen rooli on olla selkeästi virkavallan ja nuorten välissä konfliktin sattuessa. Vain 25 % vastaajista kokee, että nuorisosiainkeskuksen ei tule sekaantua konflikteihin. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että suurin osa henkilökunnasta tukee nuorten talonvaltaajien ja nuorisosiainkeskuksen yhteistyötä, mikäli nuorisosiainkeskus on välittäjän roolissa.

8.4 Nuorisosiainkeskuksen resurssointi ja maine

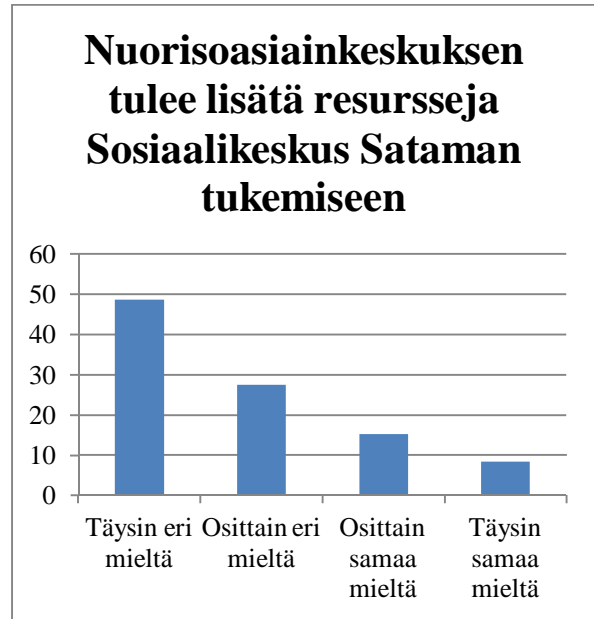
Monet vastaajat olivat huolissaan nuorisosiainkeskuksen taloudellisesta tilasta ja resurssien riittävydestä. Moni suhtautui varsinkin romanien tukemiseen negatiivisesti, koska siihen ei koettu olevan resursseja. Suuri osa vastaajista koki, että päättäjät suhtautuivat epäolennaiseen tukiessaan sosiaalikeskus Sataman aktivisteja. Heidän koettiin olevan erityisasemassa muihin helsinkiläisiin nuoriin verrattuna. Sosiaalikeskus Sataman ja varsinkin romanien tukeminen ja auttaminen koettiin vahvasti sosiaalityöksi, ja se vähensi näiden vastaajien mielestä nuorisotyön resursseja siirtämällä niitä sosiaalityöhön. Myös sosiaalikeskuksen tukemiseen positiivisemmin suhtautuvat kyseenalaistivat auttamisen juuri resurssien puutteen vuoksi. Resurssoinnin yhteydessä mainittiin vaikeaksi asiaksi myös ongelman laajuus.

”Romanian romaniongelma on mielestäni niin laaja Euroopan laajuisesti, että Nuorisosiainkeskuksen resursseja on turha tuhlaa Suomeen kerjäämään tulleiden romanien hyysäämiseen.” (-G)

Kuvio 5. Romanikysymys

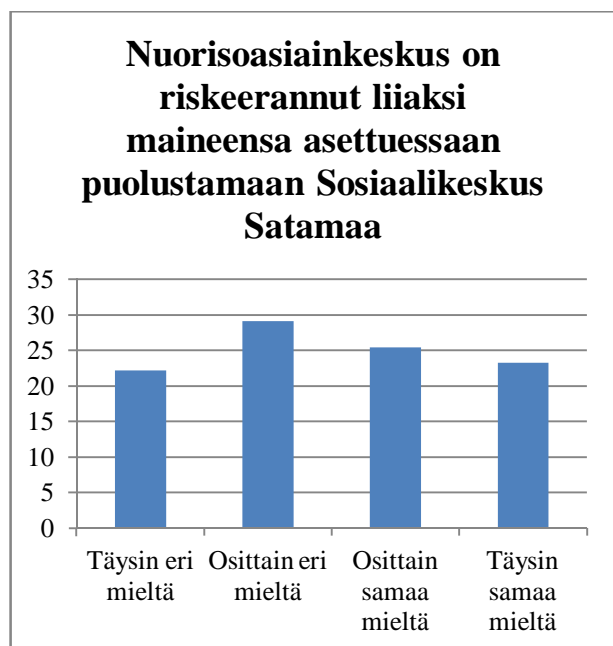

Kuvio 6. Tulevaisuuden näkymät

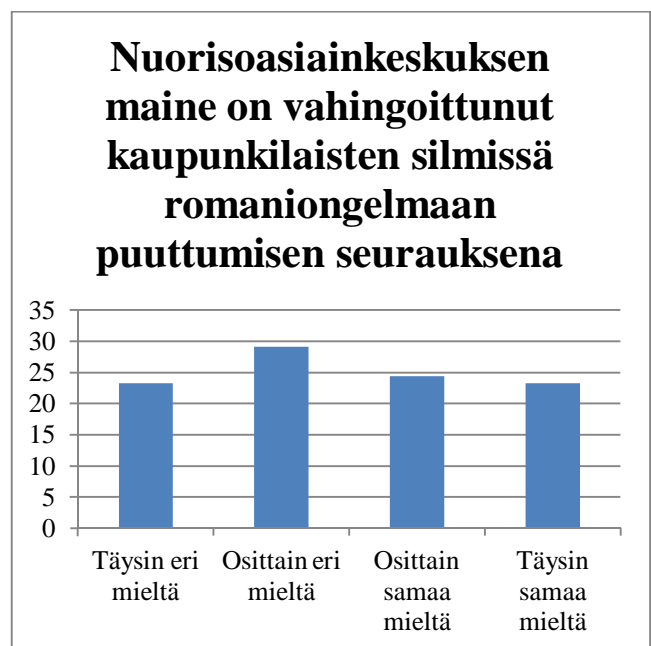

Kuviot 5 ja 6 tukevat toisiaan. Sama kymmenisen prosenttia vastaajista kokee, että energiaa ei ole satsattu liikaa ja että resursseja tulisi lisätä. Noin 80 % pitää resurssien lisäämistä kestävämmänä suunnitelmana. Tähänastisen työn kokeminen resurssien hukkaamiseksi ei kuitenkaan ole yhtä jyrkkää kuin tulevaisuuden resurssien arvioiminen. 75 %:sta noin puolet oli vain osittain samaa mieltä siitä, että energiaa on satsattu liikaa. Myös osittain eri mieltä olevien määrä oli suurempi jo käytettyä energiaa mitattaessa.

Kuvio 7. Maineen riskeeraus

Kuvio 8. Maineen vahingoittuminen

Kuviot 7 ja 8 ovat lähes identtiset. Vähän yli puolet vastaajista kokee, että nuorisoasiainkeskus ei ole riskeerannut mainettaan liiaksi (51 %) tai vahingoittanut (52 %) sitä kaupunkilaisten silmissä. Merkittävää kuitenkin on, että vain niukasti alle puolet kokee nuorisoasiainkeskuksen ainakin osittain riskeeranneen maineensa ja jopa vahingoittaneen sitä kaupunkilaisten silmissä.

Vastaajien kommentteista käy ilmi huoli nuorisoasiainkeskuksen yhteistyöstä aktivistien kanssa, varsinkin heidän oleskelustaan huonokuntoisissa taloissa, joissa on homeongelmaa sekä romahtamisvaara. Kaikkein vahingollisimpana nuorisoasiainkeskuksen maineelle nähtiin aktivistien yhteistyö romanien kanssa. Kritiikkiä keräsi etenkin epätietoisuus romanien yhteyksistä rikolliseen toimintaan.

"Helsinkiä riivaavan kerjäläisongelman takana on selvästi rikollista toimintaa eikä sitä tule sallia ja tukea kaupungin resursseilla." (-H)

"Vähän mietityttää se, että onko meillä selkeä kuva siitä, että näihin romaneihin ei kuulu rikollisuutta?"
(-I)

Enemmistö vastaajista ei uskonut, että nuorisoasiainkeskuksen uskottavuus toimia kansalaisryhmien kanssa olisi parantunut myöskään kaupunginjohdon silmissä. Noin 36 % oli osittain samaa mieltä mutta vain 8 % uskoi varauksetta uskottavuuden parantuneen kaupunginjohdon silmissä.

9 Päätelmät

Selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa sosiaalikeskus Sataman historiaa sekä sosiaalikeskus Sataman aktivistien ja nuorisoasiainkeskuksen yhteistä taivalta. Halusin selvittää, miten tapahtuma ovat johtanut toiseen ja lopulta Sataman vuokrasopimuksen irtisanomiseen. Tutkimuksen edetessä selvitin myös niitä ymmärtämisen ja keskustelun kehyksiä, jotka ovat vaikuttaneet prosessiin. Olen halunnut nähdä prosessissa vaikuttaneet subjektit ja heidän mielipiteensä, koska tässä selvityksessä objektiivinen tarkastelu tai faktojen etsiminen ei olisi ollut toimivaa. Selvityksen lopullisena päämääränä on ollut saada selville miten prosessi on rakentunut.

Selvitystä tehtäessä osoittautui vaikeaksi erottaa sosiaalikeskus Sataman talonvaltaajien ja romanien roolit toisistaan. Nuorisoasiainkeskuksen kiinnostuksen kohde on ensisijaisesti ollut talonvaltaajat eivätkä romanit, mutta aktivistien ihmisoikeustyö romanien kanssa on tehnyt eron teon haastavaksi. Selvityksen keskeisiä tuloksia on se, että sekä toimijat että nuorisoasiainkeskuksen henkilökunta suhtautuivat pääasiassa myönteisesti talonvaltaukseen ja kansalaisaktivismiin tukemiseen. Romanien auttaminen on kuitenkin vaikuttanut negatiivisesti talonvaltaajien maineeseen, eivätkä kaikki arvostelijat välttämättä erota Vapaa katto ry:tä ja Vapaa liikkuvuus -verkostoa toisistaan.

Haastatellut toimijat sekä henkilökunta suhtautuivat romaneihin ristiriitaisesti. Nuorisoasiainkeskuksen koetaan auttaneen romaneja, vaikka näiden ei koeta kuuluvan nuorisotyön piiriin. Moni myöntää nuorisoasiainkeskuksen tehneen sosiaalikeskus Satamassa hyvää työtä, vaikka työtapa ja resurssien mitoitus saavatkin osakseen kritiikkiä. Toisaalta vastaajilla on tiedonpuutteen vuoksi ehkä väärä käsitys niistä resursseista, joita nuorisoasiainkeskus on nimenomaan romaneihin satsannut. Ennemminkin uskon nuorisoasiainkeskuksen halunneen tukea Vapaa katto ry:n aktivisteja ja ettei romanien tukeminen ole ollut erityisen suurta. Nuorisoasiainkeskuksen on tietenkin täytynyt ottaa asiaan kantaa, koska sillä on edustaja Helsingin kaupungin romanityöryhmässä.

Aineistossa nousee esiin romanien ja osittain myös nuorten aktivistien toiseus. Kulttuurisissa eronteoissa erotellaan aktivistit ja romanit normaaleista ”kunnon kansalaisista”. Syitä kielteisyyteen on varmasti lukuisia, ennakkoluuloista huonoihin kokemuksiin ja median vaikutukseen. Pohdin kuitenkin joitakin mielestäni keskeisiä syitä kielteisyyteen ja sitä, miten yhteistyötä ja dialogia voisi pyrkiä rakentamaan.

Yksi selvityksen tärkeistä kysymyksistä oli, kenen vastuulle talonvaltaajat kuuluvat. Kuuluvatko romanikerjäläiset automaattisesti saman tahon vastuulle, joka on yhteistyössä talonvaltaajien kanssa? Vastuunjako on ollut prosessissa erittäin keskeinen kysymys. Suuri osa nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnasta ei usko vastuun romanikerjäläisistä kuuluvan nuorisoasiainkeskukselle. Ja sen seurauksena, että sosiaalikeskus Sataman aktivistit ovat antaneet romanien asua piha-alueella, myöskään talonvaltaajien ei enää *haluta* kuuluvan nuorisoasiainkeskukselle. Tämä johtunee siitä, että romanien ja talonvaltaajien rooleja on vaikea erotella toisistaan, kuten aikaisemmin todettiin. Asetelma on muodostunut epäselväksi monesta syystä: Talonvaltaajat ovat olleet muiden virastojen näkökulmasta

nuorisoasiainkeskuksen alaisuudessa, koska nuorisotoimi on Vapaa katto ry:n vuokranantaja ja koska nuorisoasiainkeskuksella on kokemusta marginaaliryhmien kanssa työskentelemisestä. Talonvaltaajat eivät itse koe kuuluvansa nuorisotyön piiriin, koska heillä ei ole mitään ikärajoituksia toiminnalleen. Heistä kuitenkin suurin osa täyttää nuoren ihmisen ikäkriteerin, mistä johtuen nuorisoasiainkeskus on kokenut heidän sopivan nuorisotyön yhteistyökumppaniksi. Sosiaaliviraston haluttomuus työskennellä talonvaltaajien kanssa on luultavasti johtunut tottumattomuudesta työskennellä marginaaliryhmien kanssa.

Romaniasian hoitaminen on kaikkien osapuolten mielestä sosiaaliviraston tehtävä. Se on hoitanut asiaa romanityöryhmän kautta, mikä toisaalta ei ole ollut erityisen nopea toimintamalli. Nuorisoasiainkeskus on joutunut ottamaan kantaa romaniasiaan sekä romanityöryhmän jäsenyytensä että piha-alueella majoittuvien romanien takia. Se on ollut väistämätöntä. Toki nuorisoasiainkeskus olisi voinut irtisanoa vuokrasopimuksen, mutta se on halunnut vaalia nuorten toimintaa, vaikka siihen onkin liittynyt romanien auttaminen vaikeassa tilanteessa.

Osallistuva ja deliberatiivinen demokratiakäsitys perustuu ajatukselle kommunikatiivisesta toiminnasta, jossa päästään argumentatiivisen puheen avulla yli omasta eduntavoittelusta ja voidaan pyrkiä kohti yhteistä hyvää. Demokratia ymmärretään kansalaisten toimintana, vaikuttamisena ja julkisena keskusteluna. Tähän tarvitaan konsensushakuisuutta ja tahtotilaa yhteisymmärryksen löytämiseksi (Habermas 1984, 10, Habermas 1987, 127). Keskeistä yhteisymmärryksen löytämiselle on kommunikatiivisuus eli dialogi. Kommunikaatio viittaa jonkun uuden syntymiseen ja konsensuksen uusimiseen, eikä niinkään jo olemassa olevien tietojen ja intressien jakamiseen (Calhoun 1992, 6). Kommunikaatiossa kieli on keskeinen muuntaja. Se muuttaa subjektien tunteet ja tarpeet tarkoitukselliseksi sisällöksi, joka liittyy sosiaaliseen kontekstiin. Ideaalissa puhetilanteessa kaikki ovat tasa-arvoisessa asemassa. Kommunikaatio luo maaperän julkiselle tilalle, joka on tärkeä tekijä demokratiassa. Demokratian tilasta ja ongelmista on käyty julkista keskustelua myös Suomessa. Osallistuvan demokratian teoreetikot ovat analysoineet liberaalin demokratian ongelmia, kuten sitä, että siinä suhtaudutaan epäillen ja osittain kielteisesti kansalaisten poliittiseen vaikuttamiseen (Barber 1984). Liberaalissa demokratiassa olennaisempaa ovat yksilöiden oikeudet, ja enemmistön pelätään rajoittavan niitä. Tämä jättää huomiotta ihmisten luonnollisen sosiaalisuuden ja osallistumisen kautta syntyvän yhteiskunnallisen vastuunoton (Oikeusministeriö, 2006). Selvityksen perusteella nuorisoasiainkeskus on halunnut tukea tätä osallistumista, jota se on nähnyt niissä nuorissa, jotka ovat vaatineet sosiaalikeskusta oman toimintansa toteuttamiseen.

Talonvaltaus on eurooppalainen ilmiö, joka saa ainoastaan harvoissa maissa toimia ideaalilla autonomisella pohjalla. Monissa maissa talonvaltaukset ovat kehittyneet suuriksi konflikteiksi tai ne on tukahdutettu tiukalla lainsäädännöllä. Pinnan alla kuitenkin varmasti kytee. Demokraattisessa yhteiskunnassa kaikkien pitäisi saada toteuttaa itseään. Nuorisoasiainkeskuksen panos kansalaisaktiivisuuden puolustamiseen on ollut suuri mutta mielipiteitä jakava. Nuorisoasiainkeskus on tehnyt paljon töitä marginaaliryhmien kanssa ja tulkinnut ja välittänyt aktivistien sanomaa Helsingin päättäjille. Nuorisoasiainkeskus on pyrkinyt pitämään yllä habermasilaista kommunikaatiota, jossa

virkamiehet ja aktivistit ovat tasa-arvoisia. Se on ratkonut konflikteja ja saanut siirrettyä edessä häämöttäviä konflikteja. Se, onko tämä työ kannattavaa ja johtaako se mihinkään, on jo oma tutkimusaiheensa, enkä lähde sitä tässä analysoimaan.

Selvitystä tehtäessä kävi ilmi, että sen lisäksi että sosiaalikeskus Sataman tapauksessa aktivistien ja joidenkin toimijoiden välinen kommunikaatio on ollut vaikeaa, myös nuorisoasiainkeskuksen johdon kommunikointi henkilökunnan kanssa on ollut puutteellista. Johdon ja henkilökunnan mielipiteiden välille on päässyt syntymään juopa. Johto ja henkilökunnan enemmistö ovat selvästi eri linjoilla siitä, mitä nuorisotyö on. Henkilökunta ei miellä marginaaliryhmien puolustamista nuorisotoimelle kuuluvaksi toiminnaksi, mutta toisaalta henkilökunnan mielestä nuoria tulee tukea, vaikka nämä valtaavat taloja. Ristiriita syntyy ajatuksesta, että ei pidä hyväksyä ja antaa tukea kaikelle mitä nuoret tekevät. Henkilökunta ja haastatellut kokevat kenties, että nuorisotoimi on ollut liian joustava tukiessaan talonvaltaajia, jotka majoittavat romanikerjäläisiä.

Henkilökunnan kommentteista nähdään lähestymistapoja ja näkökulmia, jotka muodostavat henkilökunnan kosmoksen eli ne kehykset, joiden puitteissa suuri osa henkilökunnasta ympäristöään kokee ja ymmärtää. Osastosta riippumatta henkilökunta on hyvin vahvasti sidoksissa nuorisotaloihin liittyvään käsitykseen nuorisotoimen tehtävistä ja kohderyhmän iästä. Koska yksilöiden kehykset ovat jatkuvassa muutostilassa, niitä pitää yrittää muokata yhteistyössä käymällä keskustelua, jossa myös henkilökunta saa ilmaista mielipiteensä. Tavoitteena olisi yhteisen kosmoksen muodostaminen motivoivan kehystämisen keinoin.

Eri tahojen käyttämä kehystäminen on analyysin pohjalta katsottuna ollut tiedostamatonta, vaikkakin aktivistien puolelta varsin määrätietoista. Aktivistit ovat jatkuvasti argumentoineet ja pyrkineet saamaan aikaan julkista keskustelua vapaan tilan tarpeesta ja vapaan liikkuvuuden turvaamisesta. He määrittivät asian tärkeäksi ja tulivat samalla haastaneeksi muut toimijat mukaan määrittelemään ongelmaa ja pyrkimään ratkaisuun. Aktivistien muodostamaa kehystä pyrittiin voimistamaan mm. vastapuolen tekemien virheiden herättämien tunteiden avulla ja näin murtamaan heidän näkökulmiensa painoarvoa. Näin pyrittiin myös saamaan omalle toiminnalle yhteiskunnallinen oikeutus.

Moraalilla ja sen määrittelemisellä oli ja on edelleen suuri merkitys aktivistien kehyksissä. Vastapuolella ovat Helsingin kaupungin viranomaiset, eikä määrittelytaisto ole vielääkään päättynyt, koska aktivistien näkemykset eivät ole sidottuja sosiaalikeskus Satamaan. Talonvaltaajat pyrkivät varmasti saamaan valtaamalla uusia tiloja, jollei niitä heille muutoin osoiteta.

Haastatteluita analysoidessani huomasin myös, että jotkut haastattelemi virkamiehet olivat äänekkäiden kuntalaisten muodostamassa kehyksessä ja muodostivat näkökulmansa osittain heidän kauttaan. Tietoisuus tästä johtaa mielenkiintoiseen asetelmaan: Haastattelemi osapuolet, joiden koetaan olevan kehyksineen vastakkaisessa asemassa, eivät välttämättä voi kohdata neuvottelupöydässä omien kehyksiensä muokkaamiseksi, koska joidenkin kehykset muotoutuvat ulkopuolisten subjektien tekeminä. Eyerman ja Jamison (1991, 64) toteavatkin kansalaisaktivistien ja järjestöjen menestymisen kriteereiksi yhteiskunnan mahdollisuusrakenteen onnistuneen käytön sekä

kyvyn levittää vaihtoehtoista tietoa yhteiskunnassa. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on haasteellista, mutta sitä kautta on helpompi vaikuttaa myös päättäjiin.

Vapaa Katto ry:n ja Vapaa liikkuvuus -verkoston toiminnan voi nähdä lyhytnäköisenä, ja tästä näitä toimijoita onkin kritisoitu. Romanien tilanne on edelleen epävarma. Vapaa katto ry menetti Sataman tilat romanien majoittamisen johdosta. Mediaan on kuitenkin annettu tietoa, että menettäminen johtui rakennuksen purkutöiden aloittamisesta. Useat vuokrasopimukseen kohdistuneet purkamisvaatimukset kertovat kuitenkin romanien olevan merkittävä vaikutin tilan menetykseen. Yhteiskunnallisella tasolla Vapaa Katto ry:n ja Vapaa liikkuvuus -verkoston saavutukset ovat jääneet romaniongelman esille nostamiseen sekä keskustelun herättämiseen Suomessa. Toisaalta prosessi on edelleen kesken, joten asiasta ei toistaiseksi kannata tehdä pitkän linjan päätelmiä. Romaneja vastustavat virkamiehet ja helsinkiläiset ovat ainakin joutuneet huomaamaan, että romanit ja heidän puolestaan kamppailevat aktivistit eivät tule antamaan helposti periksi.

9.1 Jatkotutkimusaiheita

Selvityksen alue on erittäin laaja ja moniulotteinen. Jo pelkästään henkilökunnan mielipiteet olisivat vaatineet oman selvityksensä. Osa-alueet eivät ole kaiken kattavia, ja niiden tarkoituksena onkin ollut ennemmin kerätä osa erittäin laajasta aineistosta yksiin kansiin kuin käsitellä osa-alueita tyhjentävästi. Esiin tulleista aiheista esimerkiksi juuri nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnan ja johdon väliset näkökulmaerot olisi mielenkiintoinen aihe. Hedelmällinen aihe olisi myös Vapaa katto ry:n ja Vapaa liikkuvuus verkoston vaikutukset yhteiskunnalliseen mielipiteeseen ja julkiseen tilaan. Myös kansalaisaktiivisuuden ja etnisten vähemmistöjen yhteistyötä voisi selvittää laajemmin.

10 Lähteet

Kirjalähteet

Arendt, Hannah (1958): *The Human Condition*. Chicago. University of Chicago Press.

Barber, Benjamin (1984): *Strong Democracy. Participatory Democracy for a New Age*. Berkeley. University of California Press.

Beck, Ulrich (1995): *Politiikan uudelleen keksiminen: kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa*. Teoksessa Beck, Ulrich & Anthony Giddens & Scott Lash: *Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio*. Suom. Leevi Lehto. Tampere: Vastapaino, 11-82. Engl. alkuperäisteos *Reflexive Modernisation: Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order* 1999.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1967): *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York. Random House Inc.

Calhoun, Craig, Ed. (1992): *Habermas and the Public Sphere*. Massachusetts Institute of Technology.

C̄apek, Stella M. (1993): *The "Environmental Justice" Frame: A Conceptual Discussion and an Application*. *Social Problems* 40: 1, 5

Eronen Anne (1991): *Talonvaltaus uutena kollektiivisen toiminnan muotona – tutkimus Suomen talonvaltauksista 1979–1990*. Pro gradu -tutkielma, Sosiologian laitos, Jyväskylän yliopisto 1991.

Eyerman, Ron & Jamison, Andrew (1991): *Social Movements. A Cognitive Approach*. Cambridge. Polity Press.

Goffman, Erving (1986): *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Boston. Northeastern University Press.

Pääkkönen, Taru (2010): *Nuoret yhteiskunnan toisia? Tutkimus nuorten toiseuden rakentamisesta* Iltalehti.fi-verkkokeskustelussa. Pro gradu –tutkielma. Sosiaalitutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto.

Habermas, Jürgen (1987): *The Theory of Communicative Action. Volume 2. The Critique of Functionalist Reason*. Polity Press, Cambridge

Habermas, Jürgen (1984): *The Theory of Communicative Action. Volume I. Reason and the Rationalisation of Society*. Beacon Press

Helsingin Diakonissalaitos (2010): *Rom po drom –projektin loppuraportti 14.6.2010*. Helsinki.

Ketokivi, Kaisa Mirjam (2002): *Vapauden lumo ja vastuun taakka. Perheen perustaminen pidentyneen nuoruuden kulttuurissa*. Pro gradu –tutkielma. Sosiologian laitos, Helsingin yliopisto.

Kumpulainen, Piia (2008): *Kahvipöydästä yleiseen tietoon. Sisäisen viestinnän tutkimus rahoitusalan organisaatiossa*. Pro gradu –tutkielma. Viestintätieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Luhtakallio, Eeva (2005): *Kehysanalyysi mediakuvien sukupuolirepresentaatioiden tutkimuksessa*. *Sociologia* 42: 3, 189–206.

Nuorisolaki 72/2006

- Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja (2010): Romanikerjäläisten tilanne Helsingissä 26.10.2010.
- Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja (2010): Juttu poliiseille talonvaltauksesta.
- Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja (2010): Sosiaalikeskuswin
- Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja (2010): Sataman_vuodet_2010_11
- Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja (2009): Vuokrasopimus 11.5.2009
- Nuorisoasiainkeskuksen asiakirja (2009): 6 Vapaa katto ry:lle vuokratun liikehuoneiston vuokrasopimuksen noudattamisesta annetun varoituksen jatkotoimenpiteet
- Nurmi, Timo & Rekiaro, Ilkka & Rekiaro, Päivi (2009): Gummeruksen suuri sivistyssanakirja. Uudistettu laitos. Helsinki. Gummerus.
- Pickerill, Jenny & Chatterton, Paul (2006): Notes towards autonomous geographies: Creation, resistance and self management as survival tactics. Progress in Human Geography. Sage Publications. 730–746.
- Päätösluettelon ote (2010): 40 § Esitys työryhmän perustamisesta kerjäläisongelman käsittelemiseksi Helsingissä.
- Oikeusministeriön julkaisu (1:2006): Suomen demokratiaindikaattorit. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Rantanen, Miska (2000): Lepakkoluola. Lepakon ja liekkihotellin tapahtumia ja ihmisiä 1940–1999. Helsinki: WSOY.
- Siisiäinen, Martti (2002): Sosiaalinen pääoma järjestötoiminnan voimavarana. Teoksesta Mäkelä, Raine (Toim.) Yhteisöllisyydestä – perusteluja, tulkintoja, menetelmiä. Pori: Kehitys Oy, 35-37.
- Stranius, Leo & Salasuo, Mikko (toim.) (2006): Talonvaltaus liikkeenä. Miksi squat ei antaudu?. Helsinki
- Sparrow (2001): Anarkistinen politiikka & suora toiminta. Teoksesta Ahonen, Timo & Termonen, Markus & Tirkkonen, Tuomas & Vehaluoto, Ulla (Toim.) Väärin ajateltua - anarkistisia puheenvuoroja herruudettomasta yhteiskunnasta. Jyväskylä: Kampus Kustannus, 163-176.
- Spector, Malcolm & Kitsuse, John I. (1977): Constructing Social Problems. California. Cummings Publishing Company.
- Spector, Malcolm & Kitsuse, John I. (1973): Social Problems: a Reformulation. Social Problems 20, 145
- Snow, David A. & Benford, Robert D. (2000): Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. Annual Review of Sociology 26, 611
- The Resurgence of the Critical Theories of Public Sphere (with Juha Koivisto) Journal of Communication Inquiry 20 (1996):2, 18-36.

Elektroniset lähteet

- Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_4.html >(Viitattu 2.8.2011)

EUR-Lex (2011): Työntekijöiden vapaa liikkuvuus: Neuvoston asetus Ety N:o 1612/68 <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31968R1612:FI:NOT>> (Viitattu 17.8.2011)

hs.fi (2011): Kaupunki ryhtyi tyhjentämään romanileirejä.
<http://omakaupunki.hs.fi/paakaupunkiseutu/uutiset/poliisi_ryhtyi_tyhjentamaan_romanileireja/> (Viitattu 21.6.2011)

hs.fi (2008): Viittä miestä epäillään alaikäisen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.
<http://omakaupunki.hs.fi/paakaupunkiseutu/uutiset/viitta_miesta_epaillaan_alaikaisen_seksuaalisesta/> (Viitattu 20.6.2011)

Jyväskylän yliopisto (2008). Talonvaltaus. <<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/talonvaltaus>> (Viitattu 6.6.2011)

Lappalainen, Pertti (2008): Kansalaisaktivismi. <<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisaktivismi>> (Viitattu 7.6.2011)

Metro-lehti (2011): Romaneille ja roskille lähtö Kalasatamasta.
<http://m.metrolehti.fi/mifinland/db_36862/contentdetail.htm?contentguid=9cWSIA8i&full=true#display> (Viitattu 15.8.2011)

Mustikkamäki, Nina (2009): Verkostot ja yhteisöt innovaatioympäristöissä. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö, Sente. <<http://www.uta.fi/~atmaso/verkkokirjasto/nina.pdf>> (Viitattu 13.8.2011)

Sosiaalikeskus Satama (2009): Projekti Sosiaalikeskus.
<<http://satama.org/arkisto/>> (Viitattu 1.6.2011)

Sosiaalikeskus Satama (2011): Toimintakutsu sosiaalikeskusten ja vapaan liikkuvuuden puolesta.
<http://satama.org/index.php?option=com_content&view=article&id=80:toimintakutsu-sosiaalikeskusten-ja-vapaan-liikkuvuuden-puolesta> (Viitattu 2.6.2011)

Sosiaalikeskus Satama (2011): Tiedote 7.4: Sosiaalikeskus Satamasta katkaistiin sähköt. <http://satama.org/index.php?option=com_content&view=article&id=73:tiedote-74-sosiaalikeskus-satamasta-katkaistiin-saehkoet&catid=34:uutiset> (Viitattu 2.6.2011)

Sosiaalikeskus Satama (2011): Helsingin sosiaalikeskustoiminta tulee jatkumaan kaupungin vastustelusta huolimatta.
http://satama.org/index.php?option=com_content&view=article&id=67:helsingin-sosiaalikeskustoiminta-tulee-jatkumaan-kaupungin-vastustelusta-huolimatta&catid=34:uutiset (Viitattu 9.6.2011)

Sosiaalikeskus Satama (2011): Mikä tekee Satamasta autonomisen sosiaalikeskuksen? <http://satama.org/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=60> (Viitattu 20.6.2011)

Prujit, Hans (2004): Squatting in Europe.
<<http://home.kpn.nl/Kiebeler/homepage%20Hans/Squatting%20in%20Europe.htm>> (Viitattu 7.6.2011)

Tresquat (2011): Valtaukset. <<http://tresquat.net/dokuwiki/doku.php/historia/helsinki>> (Viitattu 9.6.2011)

Wikipedia (2011): Squatting. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Squatting>> (Viitattu 19.8.2011)

11 Liitteet

Sosiaalikeskus Satamaan liittyvä kysely henkilökunnalle

1.Ikä

18-30

31-50

51-

2.Osasto

Halpo

Kepo

Alpo

3.Sukupuoli

Nainen Mies

4.Taustatieto

Olen hyvin perillä Sosiaalikeskus Satamaan ja romaniongelmaan liittyvistä teemoista ja ongelmista

5. Henkilökunnan mielipide

Nuorisoasiainkeskuksen tulee omalta osaltaan puolustaa lainmukaista vapaata liikkuvuutta

Nuorisoasiainkeskuksen kuuluu toimia välittäjänä virkavallan ja nuorten välisissä selkkauksissa

Romaniongelman operatiivinen hoito kuuluu vain sosiaalivirastolle

Kaikenlaisten nuorisoryhmien tulee saada tukea nuorisoasiainkeskukselta oikeuksiensa edistämiseksi

Euroopan laajuiset sosiaaliset ongelmat kuten kerjäläisyys eivät kuulu nuorisoasiainkeskukselle

Nuorisoasiainkeskuksen tulee tukea nuorten kansalaistoimintaa vaikka nuoret järjestävät mielenosoituksia ja valtaavat taloja

Nuorisoasiainkeskuksen maine on vahingoittunut kaupunkilaisten silmissä romaniongelmaan puuttumisen seurauksena

Nuorisoasiainkeskus on toiminut romaniongelmassa arvojensa ja toimintaperiaatteidensa mukaisesti

Nuorisoasiainkeskuksen tulee lisätä resursseja Sosiaalikeskus sataman tukemiseen

Nuorisoasiainkeskus on satsannut liikaa energiaa sosiaalikeskus sataman romanikysymykseen

Nuorisoasiainkeskus on riskeerannut liiaksi maineensa asettuessaan puolustamaan sosiaalikeskus satamaa

Sosiaalikeskus Satamassa olevien marginaaliryhmien tukeminen ei kuulu nuorisoasiainkeskukselle

Nuorisoasiainkeskuksen uskottavuus toimia kansalaisryhmien kanssa on parantunut kaupunginjohtajien silmissä

6.Omat kommentit